

Nejvyšší státní zastupitelství

SL 750/2001

Sbírka výkladových stanovisek
Nejvyššího státního zastupitelství

V Brně dne 13. května 2004

Poř. č. 2/2004

Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k použitelnosti magnetofonového záznamu rozhovoru jako důkazu v trestním řízení

I. Hlasový projev konkrétní osoby neurčený pro veřejnost je osobním projevem požívajícím ochrany soukromí podle čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, resp. podle čl. 17 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, i ochrany osobnosti podle § 12 odst. 1 občanského zákona. Jeho pořizení bez souhlasu osoby, o jejíž projev jde, orgány činnými v trestním řízení pro účely důkazního řízení, je proto možné jedině na základě zákona a postupem, který je upraven trestním řádem (§ 158d odst. 2 popřípadě odst. 3 trestního řádu).

II. Jde-li o bez účasti státu pořizený záznam hlasového projevu druhé osoby bez jejího vědomí, posouzení otázky, zda je či není v daném případě použitelný jako důkaz v trestním řízení, bude vždy věcí konkrétního trestního řízení a situace, za níž má být uvedená informace užita. I když z povahy takto získané informace vyplývá, že takto získaný záznam nemůže být *a priori* vyloučen jako důkaz v trestním řízení (podle obecného pravidla, podle něhož v rámci trestního řízení lze použít každou skutečnost jako důkaz - § 89 odst. 2 trestního řádu, a proto, že tu nebylo porušeno žádné z pravidel pro získávání důkazů ze strany státu), může jím být jen za podmínky, že zásah do soukromí je odůvodnitelný převažujícím zájmem na straně toho, kdo informaci popsáním způsobem opatřil a následně použil; samotný zájem na náležitém zjištění skutkového stavu věci však zásadně takovým převažujícím zájmem není.

Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem požádalo ještě za účinnosti předchozí právní úpravy používání operativní techniky v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, Nejvyšší státní zastupitelství o vydání stanoviska k výkladu zákona k otázce použitelnosti magnetofonového záznamu jako důkazu v trestním řízení, byl-li pořizen skrytou formou v rámci trestního řízení bez vědomí jednoho z účastníků tohoto rozhovoru.¹ Ačkoli se od

¹ Nejednotnost praxe dokumentovalo na konkrétní trestní věci, vedené tehdy u KZS Ústí nad Labem pod sp.zn. 2 KZv 130/2000, v níž byl trestně stíhán P.M. Jeho obhájce JUDr. M. H. dne 30. 10. 2000 telefonicky vyzval svědka M. P. v uvedené trestní věci svého klienta k setkání dne 30.10.2000 v restauraci v P., při kterém svědka naváděl, jak má vypovídat před vyšetřovatelem, aby z toho měl obviněný prospěch. Svědek o plánované schůzce informoval policejní

té doby změnila podstatně právní úprava v tom, že ze zákona o Policii ČR byly vyjmuty operativní prostředky a byly přesunuty v podobě ustanovení o operativně pátracích prostředcích do trestního řádu, je tento problém dosud nedořešenou záležitostí. Ani judikatura dosud nedospěla k žádnému jednoznačnému stanovisku.

KSZ Ústí nad Labem tehdy zaujalo názor, že v daném případě² nešlo o zásah do ústavních práv občana (ani obhájce obviněného ani nikoho jiného), a proto nemůže jít ani o utajené použití operativní techniky podle § 36 zákona o policii ČR (v předchozím znění), takže skryté zaznamenávání rozhovoru nebylo nezákonné. Podle tehdy platného § 35 písm. c) zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, se operativní technikou rozuměly mj. technické prostředky používané utajovaným způsobem při pořizování zvukového záznamu v případě, že byly užívány způsobem, kterým je zasahováno do ústavních práv občana. Skrytým nahráváním zvukového záznamu rozhovoru v restauraci se nezasahuje do žádných ústavních práv účastníků rozhovoru, ani nikoho jiného. V Listině základních práv a svobod (dále jen „Listina“) by nejbližší stálo právo na ochranu osobnosti. Podle čl. 10 Listiny má každý právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. Dále má každý právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě. Jde o vymezení taxativní a evidentně nezahrnuje předpokládanou ochranu projevu. Svoboda projevu je zaručena v čl. 17 Listiny ve smyslu možnosti vyjadřovat své názory slovem, písmem apod. Ochrana projevů fyzické osoby je zajištěna v § 11 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), přičemž ochrany se může domáhat fyzická osoba pouze u projevů osobní povahy. Obdobně podle § 12 odst. 1 obč. zák. zvukové záznamy projevů osobní povahy mohou být pořizeny nebo použity jen se svolením fyzické osoby. Projev osobní povahy je ten, ve kterém fyzická osoba např. hovoří o svém zdravotním stavu, rodině, politických a náboženských názorech apod. Pokud JUDr. M. H. v rozhovoru naváděl svědka M. P. k nepravdivé výpovědi, nemohl by se domáhat ochrany před zveřejněním magnetofonového záznamu ani cestou občanskoprávní žaloby. Podle § 89 odst. 2 tr. ř. za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci. Z uvedeného vyplývá následující závěr: Pokud někdo při rozhovoru s jinou osobou pořídí jeho záznam pomocí skrytého magnetofonu, nezasahuje do ústavních práv této osoby, ani nikoho jiného, a proto ve smyslu § 35 písm. c) zákona o Policii ČR nejde o operativní techniku, při jejímž použití by bylo nutné postupovat v souladu s § 36 cit. zákona. Magnetofonový záznam rozhovoru lze v takovém případě použít jako důkaz v trestním řízení bez ohledu na to, zda osoba použila vlastní magnetofon nebo zda jednala s vědomím policejního orgánu.

Nižší státní zastupitelství se v převažující většině přiklonila k témuž názoru. Na jeho podporu byly uvedeny konkrétní případy, v nichž soudy akceptovaly jako důkaz magnetofonový záznam pořizený skrytě osobou, jež byla policií vybavena magnetofonem k zachycení rozhovoru s jinou osobou.³ Současně byly uvedeny i případy pořizení nahrávky bez

---

orgány, které mu poskytly podle tehdy platného ustanovení § 36 odst. 1 zákona o policii ČR magnetofon, který svědek použil skrytě při setkání s obhájcem v restauraci. Výslech svědka M. P. a magnetofonový záznam rozhovoru byly jako podnět k trestnímu stíhání JUDr. M. H. postoupeny KSZ v Praze a odtud na OSZ v Nymburku. OSZ Nymburk k použitelnosti magnetofonového záznamu rozhovoru jako důkazu v trestním řízení zaujalo názor, že operativní technika byla v dané věci použita v rozporu s § 36 zákona o policii ČR, neboť byla použita bez souhlasu soudce krajského soudu. OSZ Nymburk argumentuje tím, že ze spisového materiálu sice vyplývá, že svědek byl operativní technikou vybaven policejním orgánem, s použitím souhlasil, nicméně že k použití techniky nedošlo v bytě nebo soukromých prostorách svědka, ale v restauraci, v místě veřejnosti přístupném, a proto mohlo dojít v souvislosti s použitím operativní techniky k ohrožení práv i jiných osob na místě se nacházejících. OSZ Nymburk uzavírá svůj názor tím, že nebude k materiálům kriminální služby, tedy magnetofonovému záznamu, přihlížet.

² Je zde citována i předchozí právní úprava, o níž se stanoviska tehdy opírala. Obsahově - tedy co do podmínek pro zásah do soukromí - platí tehdy vyjádřené závěry i z pohledu úpravy stávající, byť postupy jsou již upraveny nikoli v zákoně o policii ale v trestním řádu, a poněkud odlišným způsobem.

³ Citován rozsudek OS Brno-venkov sp. zn. 3 T 412/99 - obž. J. H., rozsudek OS Ostrava sp. zn. 7 T 124/99 - obž. JUDr. P. D., potvrzený KS Praha pod sp. zn. 12 To 232/2000. Dále uvedeny případy, kdy si občan s použitím

policejní asistence samotným svědkem, který zpravidla dokumentoval protiprávní jednání obžalovaného, a tuto nahrávku předložil jako důkaz policii či soudu. Soudy tento důkaz připustily, třebaže se potýkaly s problémem autenticity vlastní nahrávky a jejího mluvčího.⁴ K podpoře tohoto názoru se odkazovalo i na rozsudek NS ČR sp. zn. 7 Tz 116/2000, obsahující výklad pojmu „operativní technika“ a podmínek jejího použití, v němž je zvláště vyzdvihována nutnost zásahu do ústavních práv občana při utajeném použití této techniky.⁵

Těžiště této argumentace⁶ spočívalo na úvaze, že daným postupem nedošlo k narušení ústavně chráněného práva na soukromí, ani k porušení práva na ochranu osobnosti podle § 11

---

záznamové techniky zadokumentoval trestní jednání směřující vůči němu (například vydírání). Takováto dokumentace byla použita v trestním řízení jako důkaz např. v trestní věci Ing. P., který byl rozsudkem OS v Písku ze dne 12. 11. 1999, sp. zn. 9T 325/97, pravomocně uznán vinným trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. V dané věci byl jako důkaz použit magnetofonový záznam rozhovorů mezi pachatelem a poškozeným, přičemž záznam rozhovorů pořídil skrytě poškozený bez vědomí pachatele a poslední záznam již pořizoval s vědomím kriminální policie, kterou předtím informoval. Právě pořizený záznam byl jedním z rozhodujících důkazů ve věci. V dalším případě bylo využito záznamu na mikrokazetě o telefonickém rozhovoru mezi obviněným a otcem poškozeného. OS Pelhřimov v hlavním líčení přepis záznamu konstatoval jako listinný důkaz.

⁴ Uvádí se příklad rozhodnutí KS Ostrava sp. zn. 45 T 7/97, potvrzeného VS Olomouc pod sp. zn. 2 To 152/99, v němž byl řešen případ manželky obžalovaného, která nahrála svůj telefonní hovor s jedním z příbuzných obžalovaného. Tato nahrávka byla zkoumána z hlediska autenticity a jak soud I. stupně, tak i soud odvolací, tuto nahrávku zařadily do usvědčujících důkazů.

⁵ Tato argumentace se opírá zejména o následující část jeho odůvodnění: „Jestliže ustanovení § 35 zákona o Policii České republiky vymezuje pojem „operativní technika“ tak, že předpokladem je takový způsob použití popsanych technických prostředků, kterým „je zasahováno do ústavních práv občana“, pak to a contrario znamená, že zákon počítá i s případy, kdy se sice jedná o utajované použití uvedených technických prostředků, zařízení a jejich souborů, ale nezasahuje se tím do ústavních práv občana.

V této souvislosti je nutné zdůraznit, že otázka, zda použití uvažovaných technických prostředků, zařízení a jejich souborů je či není slučitelné s ústavně garantovanými právy a svobodami občanů, není vázána na utajený způsob použití, nýbrž na to, zda je zasaženo nějaké ústavně garantované právo nebo nějaká ústavně garantovaná svoboda občana. Nerozhoduje tedy samotná utajenost použití, ale právní povaha dotčené sféry. Jinými slovy řečeno, neústavnost použití technických prostředků, zařízení a jejich souborů nemůže být vyvozována pouze z toho, že byly použity utajeně, pokud zároveň nebyla splněna ta podmínka, podle které je nutné, aby šlo o zásah do ústavních práv občana.

I když z dosavadních výsledků řízení není zcela jasné, jaké konkrétní výsledky přineslo použití prostředků označených za operativní techniku ve vztahu k objasnění žalovaného jednání obviněného, skutečností je, že tyto prostředky byly použity v budově Okresního ředitelství Policie České republiky v Novém Jičíně, a to v místnosti, kde policisté vykonávají úřední úkony. Stalo se tak z podnětu Inspekce ministra vnitra, tedy rezortního orgánu. Vzhledem k tomu, že Policie České republiky je podřízena Ministerstvu vnitra (§ 3 odst. 1 zák. č. 283/1991 Sb. ve znění pozdějších zákonů), šlo o opatření nadřízeného orgánu, jehož smyslem bylo ověřit podezření z přijímání úplatků konkrétním policistou odlišným od obviněného. Při realizaci tohoto opatření ale byly získány také poznatky o jednání obviněného. Podstatou opatření, které spočívalo v utajeném použití prostředků označených za operativní techniku, tedy byla určitá skrytá forma kontroly toho, jak policisté vykonávají úřední úkony, zda je vykonávají předepsaným způsobem a zda při nich nedochází k porušování zákona nebo jiných předpisů upravujících činnost policistů. Tuto formu kontroly výkonu zaměstnání policistů nelze označit za zásah do ústavních práv občanů. Žádné z ústavně zaručených práv obviněného nemohlo být dotčeno.

Podle čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Podle čl. 10 odst. 2 Listiny každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.), která je podle čl. 10 Ústavy bezprostředně závazná a má přednost před zákonem, každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Osobní sféra obviněného, která je předmětem ochrany citovaných ustanovení, nebyla nijak narušena. Do soukromí obviněného nebylo nijak zasaženo tím, že nadřízený orgán skrytě kontroloval způsob výkonu zaměstnání obviněného jako policisty na jeho pracovišti v budově policie. Na rozdíl od toho by o zásah do soukromí obviněného šlo zejména tehdy, pokud by prostředky operativní techniky byly utajeným způsobem použity např. v bytě nebo domě obviněného, v jeho vlastním motorovém vozidle apod.“

⁶ Kromě ní se poukazovalo např. i na období ustanovení § 88 odst. 3 tr. ř., dle kterého může orgán činný v trestním řízení nařídít odposlech a záznam telekomunikačního provozu bez příkazu soudu, nebo jej provést i sám, a to i tehdy, je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin neuvedený v odstavci 1, pokud s tím účastník odposlouchávané stanice souhlasí. Pronesl-li by druhý účastník rozhovoru projev, který byl zaznamenán na

a § 12 obč. zák., neboť provádění „soukromé“ nahrávky – byť za asistence policie, spočívající v zapůjčení záznamového zařízení - není zásahem do ústavně chráněných práv, a nejde-li o nahrání projevu ryze intimní povahy či o pozdější zneužití takto získané nahrávky (čímž její předložení k důkaznímu řízení není), nejde ani o porušení práva na ochranu osobnosti podle cit. ustanovení obč. zák., takže lze takto získané informace použít jako důkaz v trestním řízení podle obecného principu uvedeného v § 89 odst. 2 tr. ř. A pokud by takto pořízená nahrávka soukromou osobou byla i zásahem do práv chráněných podle § 11 a § 12 obč. Dák., tato ochrana nemůže být absolutní, ale záleží na okolnostech, za nichž byla nahrávka pořízena, včetně místa, kde a pro jaké účely se tak stalo.⁷

Opačný (menšinový) názor byl založen zejména na argumentaci, že v daném případě šlo o použití operativně pátracího prostředku (kterým podle tehdejšího § 34 zákona o policii bylo též využívání osob jednajících ve prospěch kriminální policie, služby policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti a útvaru inspekce). V posuzovaném případě nebylo toto jednání legální už proto, že pořízení zvukového záznamu projevu osoby bez jejího souhlasu nebo vědomí je nesporně zásahem do práva na ochranu osobnosti, když není dána zákonná licence podle § 12 odst. 2, 3 obč. zák. Nezáleží na tom, zda jde o projev intimní povahy, chráněn je podle těchto ustanovení hlasový projev určité osoby, neboť právo na ochranu projevů osobní povahy má podstatně širší obsah a zahrnuje

---

magnetofonovou kazetu, do telefonu, k jehož odposlechu by prvý účastník dal souhlas, byl by tento záznam zcela nepochybně použitelný jako důkaz. Obdobně je třeba pohlížet i na záznam volání (bez předchozího souhlasu volajícího) na telefonních tísňových linkách č. 150, 155 a 158.

⁷ Proti tomu však srov. rozhodnutí sp. zn. 23 C 3/97 KS Ostrava v civilní věci, jehož právní věta zní: „Jednání spočívající v pořizování záznamů projevů fyzické osoby osobní povahy za tím účelem, aby si jednající opatřil důkazy pro správní, soudní či jiné řízení, porušuje právo na ochranu osobnosti fyzické osoby. Ustanovení procesních předpisů o tom, že za důkaz mohou v řízení sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci (např. § 125 o.s.ř., § 34 odst. 1 spr. ř.), pouze umožňují provedení takových důkazů v řízení před příslušným státním orgánem (vytvářejí tedy zákonnou úřední licenci k použití projevů fyzické osoby osobní povahy v důkazním řízení), ale nijak nezabývají toho, kdo je pořídil, odpovědnosti za jejich neoprávněné pořízení.“

Z odůvodnění: „Žalovaný navrholo zamítnutí žaloby s tím, že 4. 1. 1996 v prostorách zahrady svého rodinného domu zachytil na zapnutý magnetofon hlasové projevy žalobce, jimiž byli žalovaní i členové jeho rodiny nescetněkrát bezdůvodně verbálně napadáni a hrubě uráženi. Nešlo o tajně, bez vědomí žalobce pořízený záznam, protože při jeho setrvalých nadávkách žalovaný vynesl magnetofon z domu a položil jej ve své zahradě na viditelné místo. Žalovaný záznam nešířil a neohdílá dále šířit. Jednání před přestupkovou komisí nebylo veřejné a přítomné osoby z Úřadu městského obvodu. jsou vázány povinností mlčenlivosti. Nahrávku žalovaný pořídil výlučně v rámci hájení svého chráněného zájmu a jedná se o důvody, které vylučují neoprávněnost zásahu do práv na ochranu osobnosti.

V posuzovaném případě je třeba souhlasit se žalobcem, že jednáním žalovaného, který dne 4.1.1996 pořídil zvukový záznam hlasu žalobce bez jeho svolení, bylo porušeno právo na ochranu osobnosti žalobce. Hlas fyzické osoby totiž patří mezi její projevy osobní povahy, které jsou chráněny ustanoveními § 11 a § 12 odst. 1 obč. zák. a jejichž zvukové záznamy lze zásadně pořizovat nebo používat jen se svolením fyzické osoby, již se týkají. Žalovaný výslovný souhlas žalobce k nahrávání jeho hlasu 4.1.1996 neměl (podle svých slov o tomto souhlasu žalobce nežádal a ani ho o nahrávání neinformoval) a nebylo ani prokázáno, že by žalobce svolení k nahrávání poskytl jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, že chtěl takový souhlas dát, tedy tzv. konkludentně (§ 35 odst. 1 obč. zák.). Konkludentní svolení žalobce k nahrávání svého hlasu nelze dovozovat jen ze skutečnosti, že si žalobce mohl všimnout magnetofonu umístěného na sousedním pozemku žalovaného, pokud není současně prokázáno (a to prokázáno nebylo), že si byl vědom toho, že přístroj je zapnut na nahrávání, a že tedy musel být s pořízením zvukového záznamu projevu své osobní povahy srozuměn.

Žalovaného k jeho jednání neopravňovala ani ustanovení § 12 odst. 2 a 3 obč. zák., neboť zvukový záznam nepořídil (nepoužil) k úředním účelům na základě zákona ani pro vědecké, umělecké nebo zpravodajské účely. Pokud jde o tzv. úřední licenci podle § 12 odst. 2 obč. zák., žádný zákon neopravňuje občany k tomu, aby si mohli opatřovat důkazy pro účely správního, soudního či jiného řízení zachycováním projevů jiných fyzických osob osobní povahy, a to i přes ustanovení procesních předpisů o tom, že za důkaz mohou v řízení sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci (srov. např. § 125 o.s.ř., § 34 odst. 1 spr. ř.); tato ustanovení pouze umožňují provedení takových důkazů v řízení před příslušným státním orgánem (vytvářejí tedy zákonnou úřední licenci k použití projevů fyzických osob osobní povahy v důkazním řízení), ale nijak nezabývají toho, kdo je pořídil, odpovědnosti za jejich neoprávněné pořízení (zákonná úřední licence podle § 12 odst. 2 obč. zák. se ani pořizování projevů osobní povahy netýká, když podle zákonné dikce se vztahuje pouze na jejich použití).“

jakékoliv vnější projevy privátní vůle fyzické osoby (slovní projevy osob, které svým obsahem mohou zakládat jejich trestní odpovědnost tím spíše).

Ochrany podle § 11 a § 12 obč. zák. nepoživají pouze veřejné projevy fyzické osoby, tj. projevy určené veřejnosti, jejichž obrazové a zvukové záznamy lze pořizovat i bez jejího svolení. Veřejné projevy však nelze ztotožňovat s projevy na místě veřejnosti přístupném, které mohou mít rovněž soukromou povahu. Zvukové záznamy hlasových projevů fyzické osoby, tedy i jejich rozhovorů, lze pořizovat pouze za podmínek stanovených v § 12 obč. zák., který poskytuje ochranu osobnostním právům v oblasti občanskoprávních vztahů. Jinak jde o neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti a pokud by tímto způsobem měl být opatřován důkaz pro trestní řízení, nelze jej považovat za zákonný. Z uvedeného pohledu je přitom nerozhodné, zda se tyto hlasové projevy odehrávají na místě veřejnosti přístupném, či nikoli. Výjimkou by přitom jistě bylo jednání samotné osoby, jejíž hlasový projev by byl zaznamenáván, pokud by svůj projev učinila přístupným i dalším osobám.⁸

Z občanskoprávní judikatury, která vysvětluje podstatu předmětu ochrany, se poukazuje např. na rozhodnutí NS ČR sp.zn. 21 Edo 1009/98, publikované pod č. PC 39/99⁹. Tato judikatura je zmiňována i v komentáři k občanskému zákoníku¹⁰ a shodně s ním se kloní k závěru, že použití magnetofonového záznamu bez souhlasu fyzické osoby, jejíž projev je zachycen, nelze použít jako legální důkaz (není-li dána ani zákonná licence podle § 12 odst. 2, 3 obč. zák.). Podpůrně se poukazuje i na problém autenticity takto zachyceného a později k důkazu užitého projevu.

Ačkoli trestní řád obecně neřeší otázku, jaké důsledky bude mít, jestliže při dokazování bude porušen předpis o jeho provádění, stanoví v § 89 odst. 3 tr. ř., že důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila. Z toho je možno dovodit obecněji použitelnou zásadu, že vady srovnatelné závažnosti způsobují, že důkaz je v řízení nepoužitelný. Každý důkaz, při jehož provádění se stala podstatná vada, nebo který byl dokonce opatřen nelegálním způsobem, bude absolutně neúčinný. Takového důkazu nelze v trestním řízení použít, stejně jako důkazu získaného nezákonným donucením nebo hrozbou nezákonného donucení.¹¹

Teoreticky je zdůvodněna nepřipustnost použití takto získaných informací jako důkazu v trestním řízení tím, že základní vlastností důkazu je jeho způsobilost objasnit věc (§ 89 odst. 2 tr. ř.) a jeho zákonnost (např. čl. 90 Ústavy). Není-li některá z těchto vlastností dána, nelze důkaz použít v řízení trestním, občanskosoudním nebo správním, jako relevantní důkaz. Zda

---

⁸ Na tomto místě se odkazuje na tzv. negativní vymezení operativní - resp. zpravodajské - techniky (§ 8 odst. 2 zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě).

⁹ Jeho právní věta zní: „Navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřipustný neprovede. Nepřipustným důkazem je proto i záznam telefonického rozhovoru, který byl takto pořízen bez vědomí hovořících osob.“. Celé toto rozhodnutí je - s ohledem na jeho zásadní povahu - reprodukováno v příloze č. 1 tohoto stanoviska.

¹⁰ Zde: Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kolektiv: Občanský zákoník, 6. vydání 2001, C.H.BECK, str. 114.

¹¹ Argumentuje se také komentářem k § 89 trestního řádu (Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.: Trestní řád - komentář, 1. díl, 3. vydání, C.H.Beck, Praha 2001, str. 492 a násl.), podle něhož lze mj. sice jako důkaz použít i úkon, který má obecné náležitosti úkonu podle trestního řádu, i když trestní řád nemá zvláštní úpravu stran postupu při jeho získání, lze však dovodit, že tak lze činit jen za předpokladu, že tento úkon neporušuje nebo neobchází zákon. Zároveň je pak povinností orgánů činných v trestním řízení v rámci hodnocení zákonnosti dokazování zkoumat i to, zda byl důkaz získán z pramene, který stanoví nebo připouští zákon.

je důkaz způsobilý objasnit stav věci se posuzuje podle jeho závažnosti pro samotné rozhodnutí. Zákonost důkazu se posuzuje podle toho, zda byl získán a proveden způsobem odpovídajícím zákonu a zda v tomto směru nevykazuje vady. Na základě důkazu, který byl opatřen nebo proveden v rozporu s právními předpisy nemůže soud (zákonně) rozhodnout. Jinak by bylo toto porušení právního předpisu promítnuto do skutkového stavu zjištěného orgánem činným v trestním řízení a tím i do rozhodnutí soudu vydaného na jeho základě. Řízení by tak bylo zatíženo vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Pokud jde o rozhodování soudu, pak nelze pominout, že čl. 90 věta první Ústavy stanoví, že soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Z toho vyplývá i povinnost soudů (bez zřetele na to, zda rozhodují ve věcech trestních nebo civilních) postupovat v řízení, jímž se tato ochrana zabezpečuje, tak, aby samy svou činností práva fyzických a právnických osob neporušovaly a porušování jejich práv v řízení zamezovaly. Závěrem se odkazuje na stanovisko publikované pod č. Rt 33/95, které dává jednoznačnou odpověď na otázku, zda lze jako důkaz použít magnetofonový záznam pořízený v rozporu s právními předpisy.¹²

Úvodem k řešení tohoto problému je třeba vymezit východiska:

1. Rozhodujícím kritériem je a vždy bude posuzování rozsahu chráněného práva na soukromí jako základní ústavněprávní kategorie, patřící do katalogu svobod a základních práv (z pohledu zásahu orgánu veřejné moci do této sféry) a obsahu práva na ochranu osobnosti, vymezeného příslušným zákonem (konkrétně § 11 a § 12 obč. zák.). Z toho pak vyplývají další dva zásadní a předběžné závěry:
  - a) výklad práva na soukromí jako kategorie ústavněprávní bude vždy závislý především na jeho výkladu těmi institucemi, jež jsou povolány k posuzování souladu postupů orgánů

---

¹² Srov.: „Magnetofonové záznamy rozhovorů osob, které byly pořízeny v rozporu se zákonem, jsou důkazem absolutně neúčinným. Přepisy takových záznamů nelze zařazovat do trestního spisu, a pokud již k tomu dojde, nelze je, stejně jako samotné záznamy, použít v trestním řízení jako důkaz.“

Z odůvodnění: „Přestože krajský soud dospěl k závěru, že dokazování je třeba doplnit opětovnými výsledky obžalovaného a shora jmenovaných dvou svědků, nemohl na druhé straně přisvědčit argumentaci okresního státního zástupce na potřebu doplnění dokazování výsledkem svědka A. G., který jako pracovník tehdejší FBIS prováděl přepis pořízených magnetofonových záznamů. Je tomu tak proto, že přepis zmíněných magnetofonových záznamů vůbec neměl být do spisového materiálu zařazen, jak ještě bude dále vyloženo. Tím spíše nepřicházelo v úvahu vyslyšet jako svědka pracovníka FBIS, který měl tyto přepisy pořizovat. Trestní řád obecně nefeší otázku, jaké důsledky bude mít, jestliže při dokazování bude porušen předpis o jeho provádění. Za takový absolutně neúčinný důkaz je třeba považovat právě přepisy magnetofonových záznamů, které měly být pořízeny při jednání Ing. M. T. s obžalovaným M. V. a při jednání JUDr. D. s obžalovaným M. V. Je totiž nutno učinit závěr, že takové nahrávky na magnetofonový pásek byly pořízeny nelegálním způsobem. Na tom nic nemění názor těch pracovníků někdejší FBIS, kteří byli před okresním soudem vyslechnuti jako svědci a kteří považovali svůj postup za zákonný, když tvrdili, že pořízení magnetofonových záznamů nepovažovali za použití zpravodajské techniky. Ostatně tyto svědky okresní soud vyslyšel zcela nadbytečně, neboť se vlastně jen vyjadřovali ke způsobu opatření důkazů, které i okresní soud považoval za absolutně neúčinné, byť to výslovně neuvedl, ale je to možno usuzovat z toho, že přepisy zmíněných záznamů jako důkaz v hlavním líčení nepřčetl. Podle § 15 písm. c) zákona č.244/1991 Sb. o FBIS se pro účely tohoto zákona zpravodajskou technikou rozumí také technické prostředky a zařízení používané utajeným způsobem při pořizování zvukových záznamů v případech, kdy je FBIS používá ke zjišťování skutečností v rozsahu své působnosti. Až potud by se mohlo jevit použití zpravodajské techniky v této trestní věci v souladu s citovaným zákonem. Ten však v § 16 odst. 1 současně stanoví, že zpravodajskou techniku může FBIS v oboru své působnosti použít jen na základě předchozího písemného povolení k použití zpravodajské techniky vydaného prokurátorem a pouze v případech, kdy odhalování a dokumentování činnosti, pro něž má být použita, je jiným způsobem neúčinné nebo je podstatně ztíženo. Podle § 17 citovaného zákona se žádost o povolení předkládá prokurátorovi písemně a musí obsahovat skutečnosti specifikované v tomto ustanovení.“

veřejné moci se základními ústavními principy, tedy na výkladu Ústavního soudu (který se bude tak či onak promítat v aplikační praxi jako závazný), a nepřímo pak – z hlediska aplikace práva – i Evropského soudu pro lidská práva,

- b) výklad tohoto institutu nelze považovat dnes (a patrně ani v blízké budoucnosti) za zcela uzavřený; naopak lze předpokládat, že se bude dále dynamicky vyvíjet. Směr tohoto vývoje lze zatím jen nepřesně odhadovat.¹³
2. V oblasti *výkonu veřejné moci* bude veřejná moc při posuzování tohoto problému vždy konfrontována s konkrétním zněním příslušných zákonů, které jí dovolují do těchto sfér ingerovat; porušení těchto zákonů nebo uvedených ústavních principů bude vždy vykládáno v její neprospěch.
  3. V oblasti střetu práv a zájmů *v soukromé sféře* bude hodnocení použitelnosti takto získaných informací vždy závislé na výsledku porovnání zásahu do práv a chráněných zájmů každé ze zúčastněných stran sporu v každém konkrétním případě zvlášť; výsledné hodnocení bude závislé na subjektivním vyhodnocení přednostního zájmu učiněném orgánem veřejné moci podle určitých kritérií, dovolujících stanovit předem jen *hlediska* vyhodnocení, nikoli však přímo a *a priori* *správný výsledek*. Proto pro případ posuzování použitelnosti takto opatřené informace bez zásahu orgánů státu, najmě tedy bez zásahu Policie ČR (ať už ve fázi po zahájení trestního řízení postupem podle § 158 odst. 3 tr. ř., před ní nebo i ve fázi po zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř.) *nemůže toto stanovisko nabídnout konečné řešení*. Může jen naznačit hlediska, z nichž lze pohlížet na legálnost takto opatřené informace a její případnou využitelnost v trestním řízení v rámci dokazování, a upozornit tak státní zástupce na rizika a úskalí, která jsou spojena s tím, pokud by na takto získaných informacích stavěli svá meritorní rozhodnutí jako na *stěžejních* důkazech. Nicméně výsledek takového vyhodnocení nelze dopředu předvídat. Ten bude závislý na pohledu soudu, tedy na tom, zda soud takový důkaz připustí, a pokud jej vůbec připustí, také na tom, jak jej posléze vyhodnotí.

K vlastnímu řešení - tento problém lze rozdělit na dvě základní otázky:

1. Zda nahrávání rozhovoru cizí osoby, tedy zachycování jejího hlasového projevu utajeným způsobem bez jejího vědomí, je-li uskutečňováno státem nebo za jeho přispění, je zásahem do jejího ústavně chráněného práva (svobody, nedotknutelnosti) soukromí; pokud ano, zda a kdy se takto opatřené informace mohou stát důkazem v trestním řízení.
2. Zda takto opatřené informace, jsou-li opatřeny soukromou osobou bez přispění státu, jsou použitelné v procesní podobě jako důkaz v trestním řízení a za jakých podmínek.

1. K otázce, zda nahrávání rozhovoru cizí osoby, tedy zachycování jejího hlasového projevu utajeným způsobem bez jejího vědomí orgány činnými v trestním řízení či s jejich přispěním, je zásahem do jejího ústavně chráněného práva (svobody, nedotknutelnosti) soukromí a pokud ano, zda se takto získané informace mohou stát důkazem v trestním řízení.

---

¹³ V blízké budoucnosti patrně spíše ve prospěch jedince, jehož soukromí má chránit, v budoucnu nelze vyloučit (s ohledem na jevy ve společnosti, změnu hodnot, hodnotových kritérií, organizaci společnosti, polarizaci sil a jejich vyrovnávání, pokud jde nikoli o pravomoci ale o prostředky, jimiž disponuje veřejná moc a vznikající nebo se postupně rozvíjející či vyvíjející moc paralelní – zaměřená proti společnosti v zájmu úzkých skupin lidí) vývoj opačný, tzn. ve prospěch společnosti a tedy ochrany soukromí většiny, vůči níž se dnes zdánlivě nebo fakticky někdy tyto principy staví do protikladu.

Prředevším je nutno za východisko řešení přijmout tezi, že *nahrávání rozhovoru cizí osoby, tedy zachycování jejího hlasového projevu utajeným způsobem bez jejího vědomí, je zásahem do ústavně chráněného práva (svobody, nedotknutelnosti) soukromí, zajištěné jak mezinárodně právními dokumenty tak i Listinou, a to zásadně bez ohledu na místo, kde k takto zachycenému projevu došlo.*

Problematika posuzování tohoto postupu z hlediska ochrany práva na soukromí, *podílí-li se na něm státní moc, není (zdaleka) jen problematikou ustanovení § 11 a § 12 obč. zák. (nebo jak se často vyjadřuje Ústavní soud ve svých nálezech: „jednoduchého práva“), ale spadá do oblasti ústavně garantovaných práv a svobod, která požívají – z tohoto pohledu – přímé ochrany podle ústavy v užším smyslu (zejména podle čl. 7 odst. 1¹⁴ a čl. 10 odst. 2 Listiny¹⁵) ale i podle dalších mezinárodně právních dokumentů, které je povinna Česká republika v této oblasti ochrany lidských práv a základních svobod aplikovat přímo (zejm. čl. 17 odst. 1¹⁶ Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, čl. 8 odst. 1¹⁷ Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Tento fakt nezpochybňuje ani dosavadní znění čl. 112 Ústavy, jak to vyjádřil opakovaně rovněž Ústavní soud.¹⁸*

Při vymezení hranic těmito právními instrumenty chráněné sféry základních práv a svobod, do nichž může stát zasahovat jen v omezeném rozsahu a za přesně vymezených podmínek, je proto nutno přihlížet nejen k obsahu Ústavy, Listiny a dalších jednotlivých zákonů, které posléze „provádějí“ tyto principy ve vnitřním právu, ale i k uvedeným mezinárodním smlouvám. A přiměřeně povaze konkrétní věci musí být brány v úvahu i výsledky konfrontace práva a jeho praktického používání (i chování lidí, jež upravuje), které se odrážejí nejen v činnosti Ústavního soudu ČR ale i – znovu je třeba zdůraznit, že úměrně povaze konkrétní věci – v rozhodnutích Evropského soudu pro lidská práva (dále jen ESLP).¹⁹

---

¹⁴ Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.

¹⁵ Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života.

¹⁶ Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence ani útokům na svou čest a pověst.

¹⁷ Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

¹⁸ K tomu např. v nálezu sp. zn. II ÚS 142/03 uvádí: „Ústavní soud opakovaně ve své judikatuře dovodil (rozhodnutí sp. zn. Pl. ÚS 36/01, publikované pod č. 403/2002 Sb. či sp. zn. Pl. ÚS 44/02, publikované pod č. 210/2003 Sb.), že žádnou novelu Ústavy nelze interpretovat v tom smyslu, že by jejím důsledkem bylo omezení již dosažené procedurální úrovně ochrany základních práv a svobod. Rozsah pojmu ústavního pořádku proto nelze vyložit pouze s ohledem na ustanovení čl. 112 odst. 1 Ústavy, nýbrž vzhledem k ustanovení čl. 1 odst. 1 a 2 Ústavy je do jeho rámce nutno zahrnout i ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách.“

¹⁹ Před novelou ústavy provedenou zákonem č. 395/2001 Sb. vyplývala přímá aplikovatelnost uvedených mezinárodních smluv z čl. 10 Ústavy, který stanovil, že ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, jsou bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem. Po této novele formálně právně rozdíl mezi tímto typem mezinárodních smluv a dalšími smlouvami, jež se staly pro ČR závazné, zanikl, nicméně stále je jim – konkrétně Ústavním soudem - přikládán zvláštní, výjimečný význam. Viz k tomu např. nálezu sp. zn. I. ÚS 752/02: „Ačkoli po změně Ústavy (ústavní zákon č. 395/2001 Sb.) smlouvy o ochraně lidských práv již netvoří samostatnou kategorii právních norem s aplikační předností ve smyslu dřívějšího znění čl. 10, přesto jsou zvláštní skupinou norem a zároveň představují referenční hledisko jak pro abstraktní kontrolu norem podle čl. 87 odst. 1 Ústavy, tak pro řízení o ústavních stížnostech.“ V tomto konkrétním případě řešil Ústavní soud konflikt mezi závazky plynoucími z obsahu těchto smluv a z obsahu Evropské smlouvy o vydávání (č. 549/1992 Sb.) a dospěl k závěru, že „Přednost závazků ze smluv o ochraně lidských práv v případě kolize závazků z mezinárodních smluv vyplývá především z obsahu těchto smluv v návaznosti na ustanovení čl. 1 odst. 1 Ústavy, dle něž je Česká republika právním státem. Respekt a ochrana základních práv jsou definičními znaky materiálně chápaného právního státu, proto v případě, že vedle sebe existuje smluvní závazek chránící základní právo a smluvní závazek, který směřuje k ohrožení téhož práva, musí závazek první převážet.“ Je nesporné, že orgány aplikující vnitrostátní právo musí přihlížet i obsahu uvedených mezinárodních smluv. Vodítkem

Další důležitou skutečností, kterou nutno mít na mysli, je fakt, že uvedené normy zavazují zásadně stát, tedy státní orgány (resp. orgány veřejné moci), a stanoví-li proto meze zásahů do základních práv a svobod, jsou tyto meze závazné hlavně a především pro *stát*. Z toho by se dalo zdánlivě dovodit, že zásah učiněný do sfér chráněných uvedenými normami jen v soukromé sféře, postupy mezi sobě rovnými subjekty, nelze s těmito normami nejvyšší právní síly konfrontovat prostě proto, že pro soukromoprávní oblast (resp. pro oblast vztahů mezi sobě rovnými subjekty) neplatí. Tato koncepce však již dnes není obecně uznávanou koncepcí ochrany základních práv a svobod ani u Ústavního soudu, ani u ESLP. I v soukromé sféře je nutno tyto meze „analogicky“ respektovat. Uvedené fundamentální jistoty jsou sice přímo chráněny oním „jednoduchým právem“ (tedy normami vnitrostátního práva – jednotlivými zákony), a to v zájmu ochrany jednotlivců, pro něž mají sloužit (a tím i ve prospěch ostatní společnosti), avšak tyto normy musí být vykládány ve stejném duchu a s tímž účelem jako je tomu při aplikaci ústavních norem, chránících základní práva a svobody.²⁰

Faktický význam má samozřejmě tento závěr jen potud, pokud se – aby se mohl reálně dotýkat působnosti orgánů veřejné moci – nějakým způsobem „přetransformuje“ prostřednictvím jejich konání, prostřednictvím postupů a rozhodovací činnosti, do aktů veřejné moci, v nichž se tak či onak (buď přímo, resp. v tomto případě ale spíš nepřímo) odrazí. Tzn., že se porušování uvedených principů, k němuž došlo původně v soukromoprávní sféře, závazným, právně relevantním způsobem projeví v postupu státu, jímž je konec konců (v poslední instanci) některý z principů ochrany základních práv a svobod také takto dotčen (zasažen, porušen).

Tímto porušením může být (a nejčastěji také zřejmě je) výrok soudu, jenž v konkrétní věci rozhoduje o sporech, vzniklých v soukromoprávní oblasti, v rámci nichž (nebo v tom, co je jejich základem) však jedna ze stran užila vůči straně právě těch postupů, které – být užity orgány veřejné moci – by byly označeny za porušení příslušných ustanovení Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod či Listiny základních práv a svobod.

Taková porušení se mohou nepochybně odrazit ve sféře práva hmotného ale i práva procesního. Pokud jde o právo hmotné, může jít např. o odepření určitého nároku, založeného v soukromoprávní oblasti, rozhodnutím soudu s odvoláním na to, že tento nárok neexistuje.²¹

---

při aplikaci práva v této oblasti se ale z téhož důvodu, byť nepřímo, stává judikatura Evropského soudu pro lidská práva. O ni se také Ústavní soud ve věcech této povahy (a to nikoli ojedinele) opírá, když dospívá k institucionálně tímž závěrům při vymezování hranic chráněné sféry základních práv a svobod před zásahem státních institucí.

²⁰ Viz k tomu např. náleží sp. zn. IV. ÚS 315/01, z jehož odůvodnění lze citovat: „Pro úplnost Ústavní soud v této souvislosti poznamenává, že ve vztahu k čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (stejně tak čl. 17 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) - jak plyne z řečeného - lze dovodit dotčení práva na ochranu soukromí toliko tehdy, došlo-li k předmětnému zásahu ze strany orgánů veřejné moci, nikoliv osob s rovným právním postavením, na které se v naznačeném směru vztahují toliko citovaná ustanovení občanského zákoníku. Toto konstatování však z povahy věci nemůže změnit niče na tom, že obsah práva na ochranu soukromí jak z hlediska práva jednoduchého, tak i z pohledu práva ústavního, třeba vykládat shodným způsobem, když se jedná o tutěž sféru lidské existence, což konečně v intencích nezávislého soudního rozhodování správně učinily v posuzované věci i obecné soudy.“

²¹ Jako příklad tu lze použít náleží sp. zn. II. ÚS 6/93, jehož základ shrnul Ústavní soud v jeho odůvodnění takto: „Stěžovatelka se včas podanou ústavní stížností domáhala zrušení rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 3. 1999, č.j. 11 C 2/99-24, a rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 7. 1999, č.j. 2 Co 96/99-38. Prvním z napadených rozsudků soud zamítl její návrh vůči Nemocnici s poliklinikou v Prachaticích (dále jen „nemocnice“) na zaplacení 500 000,- Kč, kteréžto částky se domáhala z titulu neoprávněného zásahu do práva na soukromí jako náhrady za způsobenou nemajetkovou újmu. Odvolací soud druhým z napadených rozsudků prvoinstanční rozsudek potvrdil. Stěžovatelka v ústavní stížnosti (po jejím doplnění a upřesnění) namítala, že došlo k zásahu do jejího práva na soukromí chráněného v čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a v čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních

Dnes tu Ústavní soud – kromě toho, že tímto způsobem jasně dává najevo, že ani oblast soukromoprávních vztahů není zcela prosta zásad, vyjádřených v citovaných ustanoveních základních dokumentů o ochraně lidských práv a základních svobod (ba právě naopak) - na konkrétních případech dále **posunuje i hranice chápání sféry těchto práv svobod, a to ve prospěch jejich nositelů**. Jednoznačně už je dnes ve své judikatuře za výslovným zněním tzv. jednoduchého zákona (§ 11 a § 12 obč. zák.), který tyto instituty pro oblast vnitřního soukromého (ale nejen soukromého) práva „provádí“ a stanoví kriteria, která je nutno při výkladu brát v úvahu.²²

Podle stejného principu se porušení hmotného práva, k němuž došlo mezi účastníky soukromoprávní pře, může projevit – jsouc transformováno postupem či rozhodnutím orgánu veřejné moci (zde soudu) – v nesprávném výsledném „hmotněprávním“ posouzení věci z důvodů procesních. Jeho nesprávnost totiž nemusí být nutně založena jen samotným věcným obsahem rozhodnutí, ale formou, jíž orgán veřejné moci k takovému rozhodnutí dospěl – tzn. (v posuzovaném případě) použitím informací, které byly získány sice v soukromoprávní sféře, avšak postupem, který se jeví podobně nepřijatelným zásahem do

---

svobod (dále jen „Úmluva“; pozn. ve stížnosti opakovaně nepřesně označovanou) a že zejména rozhodnutím soudu prvního stupně bylo porušeno právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny. Porušení práva na ochranu soukromí nespátňuje v postupu soudů, ale v jednání bývalého zaměstnance nemocnice. Konkrétně šlo o situaci, kdy matka stěžovatelky byla v průběhu roku 1995 opakovaně hospitalizována v zařízení nemocnice a ošetřující lékař (tehdejší zaměstnanec nemocnice) záměnou krevní skupiny při transfuzi krve vyvolal nebezpečné zdravotní komplikace, v jejichž důsledku pacientka zemřela. Za tento skutek byl ošetřující lékař odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání devíti měsíců s odkladem výkonu trestu na zkušební dobu v délce dva a půl roku. Stěžovatelka, spatřujíc v jednání ošetřujícího lékaře výrazný zásah do práva na ochranu její osobnosti - práva na ochranu soukromí, podala u Krajského soudu v Českých Budějovicích dne 16. 11. 1998 žalobu na ochranu osobnosti s náhradou nemajetkové újmy ve výši 500 000,- Kč. Soud prvním z napadených rozsudků žalobu zamítl a výrok odůvodnil konstatováním, že smrt osoby blízké, byť způsobená zaviněním jiné osoby, znamená hluboký zásah do mezilidských vztahů, nezakládá však právo na poskytnutí zadostiučinění v rámci ochrany osobnosti. Soud nepovažuje právo navrhovatelky na rodinný život s matkou za součást ochrany její osobnosti. Po podaném odvolání rozhodoval v uvedené kauze Vrchní soud v Praze. Druhým napadeným rozsudkem potvrdil prvoinstanční rozhodnutí, když sice dospěl k závěru, že obecně nelze vyloučit neoprávněný zásah do práva na soukromí fyzické osoby v důsledku úmrtí blízké osoby, neboť soukromí v sobě zahrnuje i sféru rodinného života, neshledal však, že by k takovému zásahu došlo u stěžovatelky. Přitom poukázal na to, že stěžovatelka podala žalobu s odstupem tří let od úmrtí matky, dlouhodobě s ní nežila ve společné domácnosti, zemřelá matka byla odkázána na pečovatelskou službu a byla dokonce ze sociálních důvodů opakovaně hospitalizována v zařízení nemocnice.“

²² V nálezu citovaném v předchozí poznámce Ústavní soud přesně v tomto duchu mj. dál pokračuje: „Právo na ochranu soukromého života je nezadatelným právem fyzické osoby. V právní teorii se lze setkat s přístupem (viz Knap, K., Švestka, J., Jehlička, O., Pavlík, P., Plečický, V.: Ochrana osobnosti, 3. vydání, Linde, Praha 1996, str. 288), dle něhož lze právo na ochranu osobního soukromí vymezit jako právo fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popř. v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným (pozitivní složka práva) a zároveň se bránit (vzepřít) proti neoprávněným zásahům do této sféry ze strany jiných osob s rovným právním postavením (negativní složka práva). Přílišná akcentace pozitivní složky práva na ochranu soukromého života vede k neadekvátnímu zúžení ochrany pouze na to, aby skutečnosti soukromého života fyzické osoby nebyly zpřístupňovány veřejnosti bez jejího souhlasu či bez důvodu uznávaného zákonem a tak nebyla narušována integrita vnitřní sféry, která je pro příznivý rozvoj osobnosti nezbytná. O typický případ porušení práva na osobní soukromí jde především tehdy, jestliže někdo neoprávněně získává vědomosti o skutečnostech soukromého života jiné osoby, ale také tehdy, jestliže tyto skutečnosti rozšiřuje. Ústavní soud nesdílí toto zúžené pojetí, které je odrazem konstrukce zakotvené v obč. zák. č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a poukazuje na dosavadní rozhodnutí Evropské komise a Evropského soudu pro lidská práva týkající se interpretace a aplikace čl. 8 odst. 1 Úmluvy, z níž (v souvislosti s projednávanou věcí) zdůrazňuje především myšlenku, že respektování soukromého života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi (této judikatury se také dovolává stěžovatelka). Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, když součástí rodinného života jsou nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost). Respektování takto pojatého rodinného života zahrnuje závazek státu jednat způsobem umožňujícím normální rozvoj těchto vztahů.“

soukromí, za jaký by byl nesporně označen, pokud by jej za týchž podmínek a okolností učinily orgány veřejné moci.

Je proto otázkou, zda nemá být *a priori* za **principiálně nepřipustný** považován každý důkaz, který byl získán – byť v soukromé sféře – za cenu zásahu do (ústavně) chráněného práva (zde práva na soukromí). Takto kategorické tvrzení nelze učinit. Má však své opodstatnění potud, pokud *a priori* vyjadřuje **důvodnou pochybnost** o legálnosti takto opatřené informace. Každý takový zjištěný postup při získání informací rozhodných pro meritorní posouzení věci, musí být zkoumán orgánem posuzujícím meritum věci právě a také především z hlediska, *zda bude v podobě formálně relevantního důkazu akceptovatelný či nikoli*. Toto rozhodování nemůže být založeno jen na samotném významu informace pro rozhodnutí o věci, tedy z hlediska její důležitosti pro završení skutkových zjištění, protože zásadně, tj. zpravidla (a to platí též obecně) nebude platit vztah přímé úměrnosti mezi závažností informace pro nalézání skutková zjištění a mírou tolerance, s níž lze akceptovat takto (tj. jinak obecně nepřipustnými postupy) učiněná zjištění jako legální. Jinak řečeno, legitimnost postupu v daném případě, která se dá snad odůvodnit zájmem na získání důležitých, rozhodujících informací pro úspěch ve výsledku řízení, nemusí zdaleka odpovídat legálnosti jejich získání, resp. ani zdaleka nemusí odůvodňovat jinak nelegální postup při jejich opatřování.

To, zda je určitý postup zásahem do ústavně zaručeného práva na nedotknutelnost soukromí, závisí na vymezení jeho rozsahu. V tomto směru, jak bylo již naznačeno, podléhá „definice“ toho, co to je „právo na ochranu soukromí“ vývoji a zřetelně se rozšiřuje chápání této sféry ve prospěch jedince, k jehož prospěchu je chráněno. Zejména se tak děje v judikatuře ESLP, s níž jsou však rozhodnutí Ústavního soudu, pokud se dotýkají téže problematiky, prakticky beze zbytku konformní.²³ Omezování této sféry proto jen na případy, kdy je zasahováno do práva na soukromí buď výlučně v soukromých prostorách osoby, vůči níž je prostředek k zaznamenání jejího hlasového projevu použit, nebo výlučně jen na případy, kdy hovoří o zcela intimních věcech, je v evidentním rozporu s vymezenou sférou soukromí, jíž se dnes ústavní ochrana přiznává. Vývoj v této oblasti je možno vysledovat na jednotlivých rozhodnutích jak Ústavního soudu, tak i (a to zejména, což však nemá o nic menší význam, chápe-li se jako vodítko při výkladu zákona) ESLP. V souladu s nimi (a tím, jak byl vývoj této judikatury popsán v poslední době v odborné literatuře,²⁴ z níž se stručná rekapitulace dále cituje), lze poukázat na postupné zpřesňování těchto hranic:

- od hledání definice (či pojmového upřesnění) práva na respektování soukromého života,²⁵

---

²³ Viz např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 536/2000 a II. ÚS 502/2000 řešící známou problematiku zjišťování osobních údajů a zprostředkovacích dat o telekomunikačním provozu v době, než byla přijata novela trestního řádu v podobě § 88a. Zde Ústavní soud výslovně mj. uvedl: „V daném případě společnost EuroTel pořídila výpis z telefonního účtu stěžovatele, ve kterém bylo uvedeno mimo jiné číslo volané stanice, datum a čas počátku hovoru, doba jeho trvání, označení základové stanice, která zajišťovala hovor v okamžiku spojení a označení základové stanice, která hovor zajišťovala v momentu ukončení, přičemž tento výpis poskytla na základě bližší nespecifikované žádosti orgánům policie bez souhlasu stěžovatele. Dle názoru Ústavního soudu, který se tímto ztotožňuje s rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva ze dne 2. 8. 1984 ve věci Malone proti Spojenému království, {podtrženo aut. stan.} je třeba výše uvedené údaje, a zvláště pak volaná čísla, považovat za nedílnou součást komunikace uskutečněné prostřednictvím telefonu. Čl. 13 Listiny tedy nezakládá pouze ochranu tajemství vlastního obsahu zpráv, ale i výše uvedených složek.“

²⁴ Velmi přehledně tento vývoj popsal nedávno ve svém článku B. Repík, byť v poněkud jiné – ale obsahově velmi blízké - souvislosti. Viz Repík, B., Audiovizuální sledování osob mimo soukromé prostory ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva, Trestněprávní revue č. 12/2003, str. 349 a násl.

²⁵ Sub 24 cit. případ X. vers. Island z 18. 5. 1976.

- přes závěr, že respektování soukromého života také do určité míry musí zahrnovat právo individua navazovat a rozvíjet vztahy se svými bližními,²⁶
- k upřesnění, že obsah práva na soukromý život je přitom relativní v závislosti na osobě, která se ho dovolává (soukromá osoba – veřejná osoba), na době (závislost na vývoji mravů a sociálním kontextu) a na místě (soukromý prostor – veřejný prostor),²⁷
- k rozšíření pojmu soukromý život, jenž zahrnuje do určité míry též právo navázat a rozvíjet vztahy s jinými a také „vnější svět“, což znamená, že pojem soukromý život nelze omezit na život v soukromém prostoru, kde osoba má výlučné právo se zdržovat a užívat jej a kde intimní charakter jejího života může být nejlépe chráněn před ingerencemi zvenčí,²⁸
- po závěr, že k zásahům do práva na respektování soukromého života může dojít nejen v soukromém prostoru osoby, zejména v jejím obydlí, ale i na místech přístupných určitému okruhu osob, jako je škola, věznice, policejní stanice, hotel, restaurace, advokátní kancelář, pracoviště, ba dokonce i na veřejných místech přístupných komukoli.²⁹

V kontextu toho byl učiněn závěr, že také zachycování hlasového projevu osoby pro účely trestního řízení, konkrétně pro důkazní řízení, a to nikoli co do obsahu hlasového projevu z hlediska významu mluveného slova ale (jen!) jako srovnávacího materiálu pro fonografickou expertízu – je-li prováděno bez vědomí nahrávané (odposlouchávané) osoby – patří mezi postupy, jimiž je porušováno právo na soukromí.³⁰

Otázka prostoru, kde se nahrávání hlasového projevu osoby bez jejího vědomí odehrává, ztrácí čím dál tím víc na významu – v tom smyslu, že postupem doby se stále více rozšiřuje výklad obsahu pojmu „ochrana soukromého života“ ve prospěch jedince, jemuž se tato ochrana přiznává. Závisí zejména na okolnostech, za nichž byl tento projev zaznamenán, případně, za nichž je jedinec a jeho projevy ve vnějším světě monitorován. Za zásah do soukromí se považuje i monitorování zaměstnanců na jejich pracovišti zaměstnavatelem bez jejich souhlasu (vědomí).³¹ Z tohoto pohledu tak již těžko dnes může obstát právní názor, vyslovený v minulosti (ještě před novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb.), pokud jde o utajené sledování – kontrolu – vlastních

²⁶ Tamtéž cit. případ Niemitz. vers. Německo ze 16. 12. 1992. Podobně i náš Ústavní soud např. v nálezu sp. zn. II. ÚS 517/99.

²⁷ Tamtéž, str. 349 a pozn. č. 1 a 4.

²⁸ Tamtéž, str. 349 a pozn. č. 6.

²⁹ Tamtéž, str. 349 a pozn. č. 7 až 9.

³⁰ Viz: Věc P. G. a J. H. proti Spojenému království, Evropský soud pro lidská práva č. 2/2002, ev. č. 199, str. 82.: „V judikatuře Soudu bylo při četných příležitostech konstatováno, že utajený odposlech telefonních hovorů spadá do působnosti čl. 8 v obou aspektech zaručeného práva, totiž respektování soukromého života a korespondence. I když je tomu obvykle tak, že záznamy byly pořízeny pro účely určitého použití obsahu hovorů, Soud není přesvědčen, že záznamy pořízené jako vzorky hlasu mohou být nazírány jako spadajícím mimo rámec ochrany poskytované čl. 8. I v tomto případě byl pořízen permanentní záznam hlasu osoby, a poté byl podroben analýze přímo související s identifikací této osoby v kontextu dalších osobních údajů. Ačkoli je pravda, že když bylo proti stěžovatelům vznášeno obvinění, odpovídali na formální otázky v místě, kde je policisté poslouchali, zaznamenání a analýza jejich hlasů při této příležitosti musí i tak být nahlížena jako týkající se zpracování osobách dat stěžovatelů. Soud proto uzavírá, že zaznamenáním hlasů stěžovatelů v době, kdy proti bylo vznášeno obvinění v jejich policejní cele, bylo zasahováním do jejich práva na respektování soukromého života ve smyslu čl. 8 Úmluvy.“

³¹ V naší literatuře viz k tomu např. Jouza, L.: Ochrana soukromí na pracovišti, Právní rádce č. 5/2003, str. 29 a násl. Na str. 32 (pod titulkem KAMERY NA PRACOVIŠTÍCH) autor uvádí: „Není žádným tajemstvím, že mnozí zaměstnavatelé instalují na pracovišti kamery. Ať už je účel jakýkoli, i tady platí, že ke sledování kamerou potřebuje zaměstnavatel souhlas zaměstnance. V opačném případě by šlo o zásah do ochrany osobnosti zaměstnance.“

zaměstnanců, prováděnou kamerovým systémem cíleně k odhalení nezákonných postupů na jejich pracovištích.³²

Problematickou monitorování osob a vztahem těchto postupů k jejich činnosti, k místě, kde se tak děje a účelu, pro který se tak děje, se zabývá judikatura ESLP z pohledu práva na soukromí také v dalších rozhodnutích.³³ Jejich podstatu lze v současné době shrnout do závěru, že cílené a utajené monitorování individua orgány veřejné moci je zásadně zásahem do práva na soukromí bez ohledu na místo, kde se tak děje. Je pak jen otázkou, zda stát, který takto postupoval, dostal povinnosti vyjádřené v č. 8 odst. 2 Úmluvy.³⁴

---

³² Srov. argumentaci v části odůvodnění rozsudku NS ČR sp. zn. 7 Tz 116/2000 ze dne 13. 6. 2000, citovaného sub. 4. Tehdejší závěr je dnes již jednoznačně překonán zejména judikaturou Evropského soudu pro lidská práva z hlediska čl. 8 Úmluvy.

³³ Viz: Věc Perry proti Spojenému království, Evropský soud pro lidská práva č. 5/2003, ev.č. 279, str. 293-294: „Soukromý život je široký pojem, který nelze vyčerpávajícím způsobem definovat. Aspekty jako pohlavní identifikace, jméno, sexuální orientace a život jsou důležité prvky osobní sféry chráněné čl. 8. Tento článek rovněž chrání právo na totožnost a osobní rozvoj a právo zakládat a rozvíjet vztahy s ostatními lidmi a vnějším světem a může zahrnovat činnosti jak soukromé, tak profesní povahy. Existuje proto oblast vzájemného styku jednotlivce s druhými, i ve veřejném kontextu, která může spadat pod pojem „soukromý život“ (viz P.G. a J. H. proti Spojenému království, 2001).

Monitorování jednání jednotlivce na veřejných místech užitím fotografického zařízení, které nezaznamenává vizuální data, není jako takové zasahováním do soukromého života jednotlivce (viz např. rozhodnutí Komise ve věci Herbecq a další proti Belgii, 1998).

Na druhé straně nahrávání dat a systematická či stálá povaha nahrávání takovým zasahováním může být (viz např. Rotaru proti Rumunsku, 2000, Amann proti Švýcarsku, 2000), kde kompilování údajů o konkrétních jednotlivcích tajnými službami i bez užití skrytých sledovacích metod bylo zasahováním do soukromého života.

Zatímco k nahrávání řeči ve výše uvedených případech P. G. a J. H. docházelo, když odpovídali na otázky na policejní stanici, nahrávání jejich řeči k dalšímu analyzování bylo považováno za zpracovávání jejich osobních údajů, které bylo zasahováním do jejich práva na respektování soukromého života.

Ve věci Peck proti Spojenému království, 2003, bylo odhalení nahrávky sebevražedného pokusu stěžovatele médiím, zachyceného na bezpečnostní kameru, sledáno závažným zásahem do práva stěžovatele na soukromý život i přesto, že se v danou dobu nacházel na veřejném místě.

V projednávaném případě byl stěžovatel filmován na policejní stanici. Vláda tvrdí, že to nelze považovat za soukromé místo. Kamery, které jsou zde umístěny z bezpečnostních důvodů, byly viditelné, stěžovatel si musel uvědomit, že je filmován, a že nemůže očekávat za daných okolností soukromí.

Jak je uvedeno výše, při normálním užití bezpečnostních kamer, ať na veřejných místech, či v budovách, jako jsou nákupní centra či policejní stanice, kde slouží legitimnímu a předvídatelnému účelu, nevznikají otázky podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy. V projednávaném případě vak policie nastavila bezpečnostní kameru tak, aby získala jasnější záběr stěžovatele. Záběr pak použila do montáže s ostatními osobami, aby ho ukázala svědkům, jestli identifikují stěžovatele jako pachatele vyšetřovaných přepadení. Nahrávka byla rovněž promítána během jednání v soudní síni.

Otázkou je, zda takové užití kamery a záběrů bylo zpracováním nebo užitím osobních údajů v rozporu s právem na respektování soukromého života.

Soud připomíná, že stěžovatel byl přivezen na policejní stanici, aby se zúčastnil rekonvalescence, a že její provedení odmítl. Ať již si byl vědom bezpečnostní kamery či nikoli, nic nenasvědčuje tomu, že měl nějaké tušení, že byly pořizovány jeho záběry pro identifikaci prostřednictvím videa. Tento manévr policie přesáhl normální či očekávané užití tohoto typu kamery, což dokládá i žádost policie o získání povolení a účast technika při nastavení kamery. Stálé nahrávání záběrů a jejich zařazení do montáže pro další užití lze proto považovat za zpracování a shromažďování osobních údajů stěžovatele.

Vláda namítá, že použití záběrů bylo analogické užití fotografií v identifikačních albumech, kdy Komise konstatovala, že nevzniká žádná otázka, pokud jsou použity pouze pro účely identifikace pachatelů v trestním řízení (viz výše cit Lupker). Komise však v tomto případě zdůraznila, že fotografie se nedostaly do vlastnictví policie nějakým narušením soukromí, ale byly předloženy dobrovolně úřadům v žádostech o vydání cestovních pasů, nebo byly pořízeny při příležitosti předchozích zatčení. Záběry v projednávaném případě nebyly získány dobrovolně nebo za okolností, kdy by bylo možno rozumně očekávat, že budou nahrávány a použity pro účely identifikace.“

Soud je proto toho názoru, že nahrávání a užití videozáběrů stěžovatele je v daném případě zasahováním do jeho práva na respektování soukromého života.“

³⁴ Tj. zda tak činil jen v případech, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Zasahováním do soukromí může být však i shromažďování informací (údajů, dat) o jednotlivcích bezpečnostními silami neutajovaným způsobem, tedy získávaných veřejně resp. z veřejných zdrojů, děje-li se cíleně.³⁵

Tento zásah do soukromí musí být regulován právem, a to konkrétně, způsobem, který vyhoví požadavkům čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Nelze se spoléhat na to, že postupy založené na nevyhovující právní úpravě nebo dokonce založené jen na analogii, používané až za hranice její obecné přípustnosti, nebudou předmětem konfrontace se zásadami, které jsou dnes již víceméně přesně judikaturou ESLP vymezeny a které také v některých nálezech užívá jako kritéria Ústavní soud. Výklad podmínek, za nichž lze narušit právo na ochranu soukromí, jenž podává ESLP (a kterého se dovolává Ústavní soud) spočívá na následujících principech:

1. Nejprve zkoumá, zda došlo skutečně k porušení práva na ochranu soukromého života (resp. korespondence), zaručeného odstavcem 1 tohoto článku.
2. Dospěje-li k závěru, že k porušení tohoto práva ze strany státu došlo, zkoumá, zda se tak stalo za podmínek dovolujících tento průlom; ty jsou uvedeny v odstavci 2 a lze je rozdělit na další dvě základní otázky:
  - a) zda byl tento zásah „v souladu se zákonem“,
  - b) a zda toto opatření bylo „nezbytné v demokratické společnosti“.

Obě podmínky jsou podmínkami kumulativními, tzn. shledá-li ESLP porušení jen jedné (kterékoli) z nich, označí takový postup za postup porušující čl. 8 Úmluvy.

V kontextu takto široce pojímaného práva na soukromý život je třeba chápat, že pohled uplatňovaný ESLP (a také v jednotlivých případech Ústavním soudem) na problematiku ochrany základních práv a svobod se liší od pohledu, který je dosud v převážné míře uplatňován v České republice. Pohled ESLP totiž – zjednodušeně řečeno – *a priori* chápe téměř každý zásah do této sféry, jehož se (aktivně) zúčastní stát, jako zásah do soukromí, a teprve pak se zabývá otázkou, zda byl či nebyl přípustný. Důsledně tedy od sebe

---

³⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Rotaru proti Rumunsku ze dne 4. 5. 2000, Soudní judikatura, Příloha III/2000, str. 35: „Osobní data jsou shromažďována a využívána v souladu se zákonem, jen pokud existuje přehledná právní úprava této činnosti a pokud se mohou dotčené osoby účinně domoci, aby soudy přezkoumaly, zda nejsou tato data shromažďována nad míru, která je v demokratické společnosti nezbytná, a zda jsou využívána jen k legitimním účelům.“

Podobně viz cit. sub 30 (str. 81) ve věci P.G. a J.H. proti Spojenému království: „Je řada aspektů, jež jsou relevantní pro posouzení, zda je soukromý život jednotlivce dotčen opatřeními uskutečněnými mimo jeho domovní či soukromý prostor. Jelikož existují příležitosti, kdy se lidé vědomě nebo úmyslně účastní aktivit, které mohou být zaznamenávány nebo o nich může být veřejně informováno, přiměřené očekávání jednotlivce, pokud jde o soukromí, může být významným, i když ne nutně rozhodujícím faktorem. Osoba, která jde po ulici, bude nevyhnutelně viditelná komukoli z veřejnosti, kdo je zde také přítomen. Monitorování téhož veřejného místa technickými prostředky (např. příslušníkem bezpečnostní služby sledujícím uzavřený televizní okruh) je podobné povahy. Závažné otázky týkající se soukromého života však mohou vyvstat tehdy, jestliže z takového materiálu z veřejné sféry vzniká jakýkoli systematický nebo permanentní záznam. Z tohoto důvodu soubory informací shromážděné bezpečnostními silami o konkrétním jednotlivci spadají do působnosti čl. 8, a to i když informace nebyly shromážděny utajenou či s neoprávněným vniknutím spojenou metodou (viz Rotaru proti Rumunsku, 2000¹⁴). Soud v tomto kontextu odkázal na Úmluvu Rady Evropy z 28. 1. 1981, o ochraně osob v souvislosti s automatickým zpracováním osobních dat, která vstoupila v platnost dne 1. 10. 1985, a jejímž cílem je „zaručit na území každé smluvní strany každé fyzické osobě (...) respektování jejich práv a základních svobod, a zejména jejího práva na soukromí, v souvislosti s automatizovaným zpracováním osobních údajů, které se jí týkají“ (článek 1), přičemž takové údaje jsou definovány jako „jakákoli informace týkající se identifikované nebo identifikovatelné fyzické osoby“ (článek 2) (viz Amann proti Švýcarsku, 2000¹⁵), kde uchovávání informací o stěžovateli na záznamu v jistém registru bylo shledáno zasahováním do soukromého života, a to přesto, že záznam neobsahoval žádnou citlivou informaci a pravděpodobně do něj nikdy nebylo nahlíženo).“

odděluje otázku zásahu do soukromého života jednotlivce (jako objektivní kategorii) a otázku přípustnosti této ingerence ze strany státu, která je pak zkoumána vzhledem k podmínkám uvedeným v čl. 8 odst. 2 v každém jednotlivém případě zvlášť. V této pozici v případě konfrontace konkrétního projednávaného případu s čl. 8 odst. 1 vystupuje do popředí především hledisko objektivní, obecné kategorie chráněné sféry soukromého života (nepřihlíží se k důvodům zásahu), v případě konfrontace s čl. 8 odst. 2 pak zase hledisko individuálních postupů, konkrétních právních norem, podmínek a okolností tohoto jednotlivého případu.

V dosud převažujícím pojetí u nás tyto dvě odlišné kategorie převážně splývají – dosud není zcela vyhraněn názor na to, co je vlastně chráněná sféra soukromého života, a tak si praxe pomáhá buď odkazem na příslušná ustanovení jednotlivých konkrétních zákonů, které stanoví pozitivním způsobem tyto chráněné meze (viz § 11 a § 12 obč. zák.), nebo odkazem na konkrétní podmínky zásahu do této sféry (viz § 88, § 88a a další trestního řádu), aniž se příliš zkoumá právo na soukromí jako základní obecná kategorie. Ne vždy se pak dostává správného řešení případům aplikace těchto jednotlivých zákonů na konkrétní případy, neboť se pomíjí ono hledisko obecných principů ochrany základních práv a svobod člověka, vyjádřené v normách ústavního práva (v širším smyslu). Jejich rámeček a obsah je jaksi neurčitý, neohraničený a nejasný. To pak vede i k určité bezradnosti při výkladu, při němž jako by se někdy zaměňovaly základní principy uplatňování práva při výkonu veřejné moci – místo „stát může činit jen to co je dovoleno“ se užívá hledisko „pokud to není výslovně (konkrétně) zakázáno, pak je taková činnost dovolena“ – jestliže tu existuje aspoň nějaké obecné ustanovení, z něhož lze i jen výkladem takové oprávnění dovodit. A právě to je případ ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu, které *neříká nic o tom, jak se důkazy v jednotlivých případech získávají*, ale jen to, že *a priori nelze odmítnout žádnou informaci jako potencionální důkaz*. Ale to ještě zdaleka neznamená, že současně toto ustanovení dovoluje „udělat“ z jakékoli, resp. jakkoli získané informace důkaz použitelný v trestním řízení.

Pokud jde o kritéria přípustnosti zásahu do chráněné sféry soukromí ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy lze je shrnout tak, že

- výraz „v souladu se zákonem“ vyžaduje za prvé, aby inkriminované opatření mělo určitý podklad ve vnitrostátním právu, a za druhé odkazuje na kvalitu tohoto práva, přičemž vyžaduje, aby bylo dotčené osobě dostupné, aby tato osoba navíc byla schopna předvídat, jaké pro ni má důsledky, a aby bylo slučitelné s právním státem,³⁶
- výraz „nezbytné v demokratické společnosti“ znamená - např. – „pro ochranu veřejné bezpečnosti, předcházení zločinnosti a ochranu práv jiných.“³⁷

S ohledem na současnou právní úpravu bude *zpravidla vždy* naplněna druhá podmínka, tedy, že šlo o opatření nezbytné v demokratické společnosti, alespoň půjde-li o zásahy, které budou činěny policejními orgány ve fázi trestního řízení (tj. po jeho zahájení sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení resp. provedením neodkladných nebo neopakovatelných úkonů podle § 158 odst. 3 tr. ř.). Patrně (až na naprosto ojedinělé výjimky, které by ovšem měly být eliminovány důsledným dozorem státního zástupce v konkrétní věci) nebude možno rozumně namítat, že by postup v trestním řízení byl v rozporu s uvedenými zásadami.

---

³⁶ Viz věc P. G. a J. H. proti Spojenému království, Evropský soud pro lidská práva č. 2/2002, ev. č. 199, str. 80.

³⁷ Tamtéž.

Složitější otázkou je, zda každý takový postup je „v souladu se zákonem“ ve smyslu vykládaném ESLP.³⁸ To samo o sobě neznamená, že by samy orgány činné v trestním řízení měly (ve svůj vlastní neprospěch) zpochybňovat normativní základ pro jejich činnost stanovený příslušnými ustanoveními trestního řádu, ale znamená to zcela bez jakýchkoli výhrad či pochybností, že není přípustné provádět úkony, které by byly dovozovány z neurčitých ustanovení pomocí takových analogií, které nerespektují přísná pravidla pro průlom do práva na soukromí ve smyslu požadavků stanovených čl. 8 odst. 2 Úmluvy.³⁹

Protože (v duchu toho, co bylo dosud uvedeno) půjde při zachycování hlasového projevu druhé osoby utajeným způsobem (tedy bez jejího vědomí) zásadně vždy o zásah do práva na soukromí, je nutno přijmout závěr, že pokud se na takovém postupu podílí veřejná moc (zde tedy orgány činné v trestním řízení), může se tak stát jedině postupem, který zákon dovoluje, resp. postupem, který zákon stanoví, včetně dodržení podmínek a účelu, pro který se tak děje. Prakticky jediným ustanovením, které výslovně dovoluje tyto úkony činit pro účely trestního řízení, je ustanovení § 158d trestního řádu o sledování osob (a věcí), konkrétně jeho odst. 2 nebo odst. 3. Legálně zachycovat takové hlasové projevy proto mohou orgány činné v trestním řízení jedině v případě sledování osob, tzn., že policie tak může činit v rámci trestního řízení jedině (přínejmenším) se souhlasem státního zástupce, a šlo-li by o zachycování hlasového projevu osoby utajeným způsobem za okolností, které by znamenaly zásah do soukromí obdobný zásahu, jakým je zásah do nedotknutelnosti obydlí či do listovního tajemství, nebo jímž je zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí (§ 158d odst. 3 tr. ř.), muselo by se tak stát jedině se souhlasem soudece.⁴⁰ V těchto případech by ovšem potřeboval k pořízení nahrávky hlasového projevu sledované osoby přivolení soudu i agent.⁴¹

Jiným způsobem provést cíleně⁴² nahrávku hlasového projevu druhé osoby utajovaným způsobem (bez jejího vědomí) podle platného trestního řádu nelze. Toto oprávnění nelze

---

³⁸ Sub 36 a 37 byl soulad užitého postupu policií konfrontován s relevantní existující úpravou následujícím způsobem: „Obě strany se shodují v tom, že získání výpisu bylo založeno na zákonném podkladu, konkrétně sekci 45 zákona z roku 1984, o telekomunikacích, a sekci 28(3) zákona z roku 1984, o ochraně osobních údajů. Z prvního požadavku tudíž neplyne žádný problém. Stěžovatelé tvrdí, že v jejich případě nebyl splněn druhý požadavek, jelikož existující záruky týkající se použití, uchovávání a zničení záznamů byly nedostatečné.

Soud poznamenává, že kritérium kvality práva v tomto kontextu odkazuje především na aspekty předvídatelnosti a absenci svévole (viz výše cit. Kopp). To, co se požaduje prostřednictvím záruk, závisí přínejmenším do určité míry na povaze a rozsahu příslušného zasahování. V projednávaném případě se získané informace týkaly telefonních čísel volaných z bytu B. mezi dvěma konkrétními daty. Neobsahovaly žádnou informaci o obsahu hovorů nebo o tom, kdo byl volajícím a kdo volaným. Získaná data a způsob, jak mohla být použita, byly tedy značně omezené.

Ačkoli neexistují jakákoli specifická zákonná ustanovení (na rozdíl od interních policejních směrnic) upravující uchovávání a zničení takových informací, Soud není přesvědčen o tom, že absence takové formální regulace vyvolává jakékoli riziko svévole nebo zneužití. Také není zřejmé, že chyběla předvídatelnost. Zpřístupnění policii bylo povoleno v souladu s příslušným zákonným rámcem tam, kde to bylo nezbytné pro účely zjištění nebo prevence zločinnosti, a materiálu bylo použito v trestním procesu proti stěžovatelům na podporu důkazů relevantních pro určení času telefonních hovorů. Není zřejmé, že by stěžovatelé neměli adekvátní informace o okolnostech a podmínkách, za nichž jsou státní orgány oprávněny k takovému opatření přistoupit. Soud uzavírá, že příslušné opatření bylo „v souladu se zákonem“.

³⁹ Viz např. nálezy citované sub. 23 týkající se problematiky získávání osobních a zprostředkovacích dat z telekomunikačního provozu.

⁴⁰ Zřejmě by (např.) šlo o případy, v nichž by rozhovor byl nahráván za okolností, za nichž se cítí být „odposlouchávaná“ osoba důvodně chráněna před nepovolaným zásahem do její soukromé sféry, tedy např., pokud by byl takový úkon prováděn v jejím vlastním obydlí.

⁴¹ Srov. § 158e odst. 5 tr. ř.

⁴² Tj. provést úkon individuálně zaměřený právě na tuto zcela konkrétní osobu, v daném místě a čase, a pro určitý specifický účel, který zasahuje do jejího soukromí.

dovozovat ani z ustanovení § 158d odst. 6 tr. ř., dovolující jinak provádět sledování osoby (či věci) i bez souhlasu státního zástupce či soudce, pokud s tím souhlasí sama osoba, do jejichž práv či svobod má být sledováním zasahováno. Je prakticky vyloučeno, aby takové sledování mohl legálně provést policejní orgán⁴³ a použití jakési analogie, podle níž by snad takové „sledování“ prováděl onen druhý účastník rozhovoru jako civilní osoba na popud či i jen s vědomím, nebo s „technickou pomocí, policie, by bylo zcela zřejmým obcházením zákona, protože stávající právní úprava v trestním řádu nedovoluje ke sledování použít civilní osobu.⁴⁴ Bez ohledu na výsledné hodnocení takto získaných informací jako důkazně nepoužitelných z hlediska formálního (z důvodů jejich získání mimo trestní řízení) nelze takový postup připustit ani podle zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, pokud by byl prováděn za pomoci civilních osob.⁴⁵

Použití soukromé osoby k úkonu ve prospěch policie (orgánu činného v trestním řízení) zasahujícího do ústavně chráněné sféry soukromí jiného bez výslovného zakotvení v zákoně, na základě něhož by byly stanoveny dostatečně přesné podmínky pro tento zásah z hlediska přípustnosti, rozsahu, kontroly a následného nakládání s takto získanými informacemi, je absolutně nepřipustné. Dovození existence oprávnění k takovému postupu jen z obecné analogie, která nenaplnuje dostatečně podmínky ochrany ústavně chráněných práv a svobod, zde tedy práva na soukromí, je nepřipustné, a v konečném důsledku by muselo vést k odmítnutí použitelnosti takto získané informace jako relevantního důkazu v trestním řízení. Stát, který je v takových případech prezentován orgány činnými v trestním řízení, se nemůže zbavit odpovědnosti za zásah do této sféry poukazem na to, že sám v dané situaci nejednal, že tedy nezasahoval do soukromí jiného, protože jednala sama soukromá osoba jen s jeho vědomím či pomocí.⁴⁶ Nelze tu proto použít nejen ani analogii podle § 158d odst. 6 tr. ř., ale ani analogii podle § 88 odst. 3 tr. ř., které dovoluje orgánu činnému v trestním řízení i bez příkazu soudu nařídit odposlech a záznam telekomunikačního provozu, nebo jej provést i sám, pokud s tím účastník odposlouchávané stanice souhlasí.⁴⁷

---

⁴³ Pokud by se např. zúčastnil takového jednání jako třetí osoba policista a utajeně zachycoval probíhající rozhovor jen se souhlasem jednoho z jeho účastníků, nesplňoval by tento postup evidentně podmínku, že sledování je – právě ve vztahu k druhému účastníku, jemuž by o takto prováděném sledování nebylo nic známo – prováděno s jeho souhlasem.

⁴⁴ Srov. § 158b tr.ř. stanovící podmínky pro použití operativně pátracích prostředků.

⁴⁵ V rámci podpůrných operativně pátracích prostředků podle § 23a a násl. tohoto zákona by mohlo připadat v úvahu použití informátora podle § 23f odst. 1 cit. zák., jímž se rozumí fyzická osoba poskytující policii informace a služby takovým způsobem, aby nebyla vyražena její spolupráce s policií. Použití takové osoby k provedení nahrávky hlasového projevu jiné osoby utajeným způsobem je však již fakticky úkonem, který se obsahově rovná sledování osoby podle § 158d odst. 2 či 3 tr. ř., proto je tento postup vyloučen.

⁴⁶ Ve věci M. M. proti Nizozemí, který se týkal nahrávání telefonátu se souhlasem majitelky účastnické telefonní stanice ale bez vědomí volajícího (pozdějšího obviněného), Soud mj. uvedl: „V projednávaném případě, který je stejně jako případ A. proti Francii charakterizován policejním angažováním soukromé osoby pro shromáždění důkazů v trestním případě, není Soud přesvědčen argumenty vlády, že to byla paní S., kdo měla kontrolu nad událostmi. Akceptování takového argumentu by umožnilo vyšetřujícím orgánům vyhnout se jejich odpovědnosti podle Úmluvy používáním soukromých agentů.“

⁴⁷ Stran některých názorů, odkazujících na možnost analogie s ustanovením § 88 odst. 3 tr. ř., upravujícím možnost odposlechu a záznamu telekomunikačního komunikačního provozu bez souhlasu druhého účastníka telekomunikačního provozu jen se souhlasem účastníka odposlouchávané telefonní stanice, třeba říci, že jde o specifický institut, u něhož takto širokou analogii použít nelze, neboť by šlo o nepřipustné rozšiřování ingerence státu do chráněných soukromoprávních vztahů podle institutu, který ve skutečnosti zákon nezná. Účastník rozhovoru jako soukromá osoba tu nemá právo podle žádného výslovného zmocnění zákona sám o sobě udělit státu zákonnou licenci k tomu, aby jeho prostřednictvím (s jeho pomocí) utajeně zachycoval hlasový projev druhého účastníka rozhovoru.

2. Zda takto opatřené informace, jsou-li opatřeny soukromou osobou, jsou použitelné v procesní podobě jako důkaz v trestním řízení a za jakých podmínek.

Předpokládá se tu – na rozdíl od předchozí části - že se na pořízení nahrávky cizího hlasového projevu nepodílí stát (prostřednictvím orgánů činných v trestním řízení), ale že je pořízena v soukromé sféře soukromou osobou pro její potřeby, a že jde o *nedovolené* (utajené) pořízení takové nahrávky. Je-li hlasový záznam pořízen podle příslušného právního institutu *dovoleně* (v rámci určité zákonné licence nebo se souhlasem dotyčné osoby), je tu trestní řád bez jakýchkoli pochybností oním zákonem, který v sobě obsahuje *procesní* licenci k využití *legálně získaného* hlasového projevu v trestním řízení.

Proto záleží i na tom, *jakému okruhu a druhu posluchačů je tento projev určen*. Je-li pronášen tím, jehož osobnostní projev tohoto charakteru je chráněn ustanovením § 12 obč. zák., s vědomím (úmyslem), že bude zachycován, např. při veřejné přednášce, aniž je výslovně určeno, že smí být použit jen k určitému, předem určenému účelu, pak může být bezpochyby použit i jako důkaz (pokud tomu samozřejmě nebrání jiné okolnosti), protože nedostatek výslovného omezení, vážícího toho, kdo projev pořídil, jen na určitý způsob užití, nutno vykládat jako konkludentně udělené svolení ve smyslu konce první věty tohoto ustanovení.⁴⁸ Na druhé straně hlasitost projevu, neurčeného pro veřejnost (tedy určeného tím, kdo jej pronáší, jen určité konkrétní osobě), proneseného na místě veřejnosti přístupném v intenzitě dovolující jeho zachycení jinou přítomnou osobou, ještě neznamená automaticky to, že nahrání takového projevu – ale zejména jeho následné užití – je legální. Byť s ohledem na chování osoby projev pronášející se jeví být toto zachycení jako možné, a někdy může být dokonce i pravděpodobné. Síla (hlasitost) tohoto projevu totiž ještě neznamená vyslovení tichého (konkludentního) souhlasu s jeho případným zachycením (nahráním). To odpovídá i již zmíněnému principu, že pro posuzování toho, zda došlo či nedošlo k narušení práva na soukromí, není místo, kde je projev pronášen, považováno za rozhodující.⁴⁹

Dovolené pořízení takového záznamu (mimo zákonné licence uvedené v § 12 odst. 2 a 3 obč. zák.) nelze ovšem zjednodušovat jen na případy úředního postupu či výslovného zákonného zmocnění. Legální pořízení takového záznamu - i když půjde již spíše jen o výjimky z pravidla – bude dáno např. tam, kde je odůvodněno některým z důvodů, který

---

⁴⁸ Z hlediska výkladu § 12 odst. 1 obč. zák. by bylo možno ještě uvažovat o tom, zda by z jiných okolností nebylo možno dovodit, že takto dovoleně zachycený hlasový projev smí být užit jen k určitému, jasně specifikovanému účelu. Potud lze připustit rozšíření ochrany podle § 12 odst. 1 obč. zák. Patrně však nelze vykládat citované ustanovení tak, že k *užití* dovoleně zachyceného hlasového projevu, pokud ani z okolností, za nichž byl pořízen, nelze jednoznačně soudit na omezující volní projev toho, jehož projev je takto chráněn jako osobnostní právo, je nutno ještě dalšího zvláštního souhlasu této osoby. Bylo by tomu tak, pokud by v daném případě mohla nastoupit ještě jiná výslovně stanovená ochrana takového hlasového projevu, např. pokud by jej bylo možno podřadit pod režim autorského zákona [zák. č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)], např. v podobě práva výkonného umělce na ochranu jeho uměleckého výkonu před neoprávněným zaznamenáváním nebo sdělováním jeho zaznamenaného výkonu veřejnosti podle § 70 odst. 2 písm. b) resp. písm. g) cit. zák. V takovém případě by samozřejmě bylo nutno při publikaci uvedeného záznamu respektovat i příslušná ustanovení tohoto dalšího zvláštního právního předpisu, jehož případné porušení by však zpravidla zakládalo i zvláštní odpovědnost. Co je ale podstatné – tato další zvláštní ochrana už nebude *zpravidla* v přímém vztahu k legálnosti použití takto získaného záznamu hlasového projevu jako *důkazu* či *důkazního prostředku*. Poslední – zřejmě jen teoretickou - otázkou může být možnost použití zachyceného slovního projevu k důkazu v trestním řízení v případě, kdy sice dá dotyčná osoba k zachycení svého projevu souhlas, ale výslovně vyloučí svůj souhlas, pokud jde o jeho možné použití v rámci trestního řízení. Takto předem vyloučit legálně zachycený projev z důkazního řízení v rámci řízení trestního patrně nelze. Tam by o použitelnosti tohoto důkazního prostředku rozhodla konkrétní situace, zejména také postavení uvedené osoby v trestním řízení a vztah obsahu jejího předchozího projevu k tomuto postavení a předmětu trestního řízení.

⁴⁹ Opět bude nutno v tomto případě vzít v potaz především zákonné licence ve smyslu § 12 odst. 2 a 3 obč. zák.

vylučuje protiprávnost „svévolného“ postupu, svévolného porušení principů ochrany osobnostních práv uvedených v § 12 obč. zák., samozřejmě za zachování jeho úměrnosti, přiměřenosti hrozícímu zásahu do vlastních práv toho, kdo se takové „svévole“ dopouští.⁵⁰ Kromě jiné zákonné licence (ve smyslu existence výslovně stanoveného zákonného důvodu) sem lze zahrnout i ty případy, kdy z *obecných pravidel* (avšak normativního charakteru) lze odvodit zákonnost (legálnost, nejen legitimnost) takového postupu, což může být např. obdoba situace, kterou lze zahrnout pod pojem krajní nouze, vylučující obecně protiprávnost chování, jímž se jinak porušuje zájem chráněný trestním zákonem.⁵¹

Na tento problém nelze dát obecně platnou a jednoznačnou odpověď. Lze jen stanovit hlediska, která bude nutno v těchto případech brát v úvahu. Mimo jiné je to proto, že základním kriteriem, které by mělo v konečném důsledku vést k rozhodnutí o použitelnosti či nepoužitelnosti takto opatřené informace jako důkazu v příslušném řízení, bude poměrování chráněných práv a zájmů, které se v této soukromé sféře střetávají, a kde – jak bylo rovněž již uvedeno – se stát stává arbitrem (zpravidla prostřednictvím soudu) rozhodujícím o tom, který z těchto zájmů bude v daném konkrétním střetu převažujícím, přičemž hodnocení použitelnosti či nepoužitelnosti takto opatřených (a státu tím či oním způsobem předložených, předaných) informací se bude provádět podle norem procesních, které však jen vymezují pravidla proto, jak zjistit náležitým způsobem skutkový stav a nalézt „materiální“ právo, tedy rozhodnout o vlastním předmětu sporu. Kromě okolností, za nichž byla taková nahrávka pořízena, proto bude mít rozhodující význam pro konečné posouzení věci i význam posuzovaného zájmu, který je předmětem vlastního řízení, a možnosti, které měl účastník, uplatňující tuto informaci, k dispozici k tomu, aby získal uvedené informace jiným způsobem, než za cenu porušení soukromí druhé osoby. S tímto omezením lze tedy uvést následující:

Odlišnost při posuzování charakteru zásahu do osobnostního práva z hlediska jeho souladu s právem či naopak jeho protiprávnosti v těchto dvou rozdílných případech (výslovné zákonné licence a oprávněnosti takového postupu dovozované na základě poměrování práv obou stran) bude spočívat v tom, že v případě výslovně stanovené zákonné licence se bude presumovat dovolenost zásahu do osobnostních práv, zatímco v případě „svévolného“ zásahu, založeného na úvaze o převažujícím zájmu toho, kdo nahrávku pořídil, resp. použil, se bude primárně předpokládat porušení práva. Rozhodujícím pro řešení bude posouzení přiměřenosti porušení práva na soukromí vzhledem k dané konkrétní situaci druhého účastníka tohoto právního vztahu, tzn., že bude nutno zkoumat důvody, pro které by měla být tato protiprávnost vyloučena.

---

⁵⁰ Totéž v obecné rovině samozřejmě platí i pro použití takového záznamu, k němuž by nebyla jinak dána např. zákonná úřední licence.

⁵¹ Tato úvaha, spodobňující uvedený postup nahrávající osoby s jednáním v krajní nouzi, nemá snad zatím tak zásadní význam, i když má vyjádřit rámeček dovoleného postupu v nejobecnější rovině. Mohla však nabýt reálného obsahu, pokud by v rámci připravované rekodifikace trestního práva hmotného bylo do zákona zakotveno původně navrhované ustanovení § 163 o trestném činu porušení důvěrnosti ústního projevu a jiného projevu osobní povahy. V základní skutkové podstatě návrh zněl: „(1) Kdo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový nebo jiný prospěch, způsobit jinému škodu nebo jinou vážnou újmu, anebo ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů poruší důvěrnost neveřejně pronesených slov nebo jiného projevu osobní povahy tím, že ho neoprávněně zachytí záznamovým zařízením a takto zhotovený záznam zpřístupní třetí osobě nebo ho jiným způsobem použije, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, propadnutím věci nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu uvedeném v odstavci 1 za použití elektronického nebo jiného technického zařízení neoprávněně odposlouchává neveřejně pronesená slova jiného, která mu nebyla určena“. V průběhu připomínkového řízení byl návrh tohoto ustanovení vypořádan.

Střetá se tu zájem na ochraně osobnosti toho, jehož projev je bez jeho souhlasu zachycován, se zájmem na ochraně toho, kdo tento projev zachycuje (a posléze použije). Do jaké míry je který z nich v dané konkrétní situaci převažující, do jaké míry může převážit zájem u toho, kdo nahrávku pořizuje, na ochraně vlastní osoby i vlastní osobnosti (např. před pomlouvou, nedůvodným podáním trestního oznámení, zkrácením obsahu zásadně důležitého rozhovoru atd.) nad právem na ochranu osobnosti u druhého účastníka rozhovoru, je obtížné, ne-li vůbec nemožné, v obecné rovině řešit. Pokud se však prohlásí zájem na ochraně osobnosti podle § 12 obč. zák. u osoby, jejíž projev je bez jejího svolení nahráván, za absolutní a absolutně převažující nad všemi ostatními zájmy, nad právy všech ostatních individuí, nelze považovat takový závěr za správný. Byl by jednostranným zjednodušením, jež ve svém důsledku vytváří nerovnost, protože upřednostňuje (bez odůvodnění, pokud se konkrétní případ povýší na obecně vyslovený názor) právo na ochranu soukromí a osobnosti u jedné osoby před tímž právem na ochranu soukromí a osobnosti u jiné osoby. Fakticky tu jde (s určitou licenci) o stejné zjednodušení, jako by tomu bylo v případě názoru opačného, presumujícího automaticky správnost, zákonnost tohoto zásahu pro všechny případy bez rozdílu, kdy se má takové informace využít v rámci důkazního řízení před soudem, s odůvodněním, že je to dáno zájmem na nalezení pravdy, a tedy i spravedlnosti. Odstraní-li se tento zjednodušující pohled, lze tento problém uzavřít jedině tím, že nelze dopředu a pro všechny případy jednoznačně a bez pochybností tvrdit ani to, zda vždy bude takové pořízení nahrávky odporovat zákonu, ani to, že *vždy*, bez ohledu na zcela konkrétní situaci, *nebude takto pořízený záznam možno využít v rámci trestního řízení jako důkaz*.

To platí plně v civilním řízení, v rámci trestního řízení je třeba uplatňovat zásady obdobné, avšak s určitým omezením - s přihlédnutím k faktu, že podle současné právní úpravy je trestní řízení založeno na zásadě oficiality a legality a soukromožalobní delikty v pravém smyslu náš právní řád nezná. To na jedné straně znamená, že zájem státu na výsledku „trestního sporu“ je vyšší, je také legitimní (protože jen stát je oprávněn stíhat a žalovat pachatele trestných činů), a stát zde plní úkoly také v zájmu většiny,⁵² takže převažující názor státních zastupitelství o použitelnosti takových informací pro trestní řízení lze chápat i jako přirozený projev pocitu odpovědnosti za výkon spravedlnosti ve prospěch veřejného zájmu. Na druhé straně ale stále platí, že získávání důkazů pro výsledné rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení je především úkolem samotných orgánů činných v trestním řízení. Bylo by nepřijatelným nahrazováním jejich funkce, pokud by dokazování bylo vedeno převážně na podkladě informací, získávaných (případně i za uvedenou cenu) jednotlivými soukromými osobami, jež by tyto informace posléze předkládaly orgánům činným v trestním řízení v podobě důkazního prostředku, a jejich provedením podle formálních procesních pravidel by se pak z nich staly relevantní důkazy.⁵³

Přesto, že dikce § 89 odst. 2 *a priori* nevylučuje takové informace z okruhu důkazních prostředků (důkazů) využitelných v trestním řízení, vzhledem k povaze jejich získání, byť byly získány nikoli za účasti státu, je nutno velmi obezřetně hodnotit možnost jejich použití.

---

⁵² To je mj. nesporně důvodem, proč jsou kriteria oprávněnosti zásahu do práva na soukromí podle čl. 8 odst. 2 Úmluvy vymezena tak, jak jsou vymezena.

⁵³ Po novele provedené zákonem č. 265/2001 Sb., ale současně nelze přehlédnout, že trestní řád více než předtím dává prostor stranám (zejména také obhajobě), aby opatřovaly důkazy a předkládaly je i v rámci probíhajícího řízení před soudem, takže lze očekávat, že podobné postupy se bude snažit využívat i obhajoba. Meze rozsahu dokazování, které budou provádět obžaloba (státní zástupce) a obhajoba (obhájce) skutečně jako strany stojící proti sobě v jednom řízení, se budou patrně dále hledat. Nicméně pro *obě strany* musí platit určitá pravidla pro opatřování informací a jejich prezentaci v řízení jako důkazních prostředků a důkazů.

Vždy musí být proto součástí hodnocení takové informace vedle toho, jaké skutečnosti má objasnit, i hodnocení toho,

- jakými prostředky byla nahrávka pořízena,
- za jakých okolností (včetně místa a doby) byla nahrávka získána,
- kým a proč, z jakého důvodu a pro jaký účel se tak stalo.

Nelze sice *a priori* použitelnost takto získaných informací v souladu se zásadou uvedenou v § 89 odst. 2 tr. ř. odmítnout, ale nelze ani – s ohledem na to, že je takovým postupem vždy porušováno právo soukromí – je jako obecně, tzn. vždy použitelné, v trestním řízení ani bez dalšího zkoumání připustit.

Ačkoli tedy nelze žádný jednoznačný závěr o jejich použitelnosti či nepoužitelnosti učinit, platí, že by měly být používány jen zcela výjimečně a to nikoli (tolik) s ohledem na to, o čem jsou (tzn. jaké skutečnosti mají objasnit), ale *zejména* s ohledem na to, zda jejich získání za cenu narušení soukromí osoby, jejíž projev byl utajeně nahrán, bylo v daném případě jedině možné, přiměřené zájmu, který se má tímto způsobem chránit, např. zda takto získané informace nebylo možno dokumentovat či doložit jinak.

V zásadě lze označit za nepřipustné, aby si soukromá osoba⁵⁴ nahrávala utajeným způsobem hlasový projev jiného cíleně jen za tím účelem, aby jej vzápětí použila jako důkaz v trestním (či jiném řízení). Pokud má být takto získaná informace v rámci trestního řízení jako důkaz použita, musí být tento postup odůvodněn zvláštními okolnostmi případu, z nichž lze odvodit důvodnost porušení práva na soukromí jiného. Tento zásah musí být vyvážen závažností zájmu, jenž má být takovým (a právě jen takovým) postupem chráněn. To vyplývá z konstatování, že sice nelze na soukromoprávní sféru (a střet práv v oblasti sobě rovných subjektů) přímo aplikovat ta ustanovení ústavních norem, která jsou tu proto, aby chránila soukromou sféru před nepřipustným a neoprávněným zásahem veřejné moci, nicméně však takto vymezené hranice soukromí (vedle výslovných ustanovení § 11 a § 12 obč. zák.) platí i zde, neboť jsou projevem jednoho a téhož základu lidské existence.⁵⁵

Konkrétněji (pro oblast soukromé sféry je třeba poměřovat tyto postupy zejména z hlediska § 12 obč. zák.), má-li pro posuzovaný problém vůbec smysl dělit právo na ochranu osobnostního projevu na ochranu před jeho neoprávněným pořízením a na ochranu před jeho neoprávněným použitím, je nutno pohlížet na vztah obou součástí chráněného osobnostního práva k projevům určité osoby navenek, tak, že „silnější“ ochrany požívá právo na zaznamenávání tohoto projevu, než na jeho následnou publikaci pro účely trestního řízení v rámci důkazního řízení. Názor, podle něhož § 12 odst. 2 obč. zák.⁵⁶ je třeba vykládat tak, že obecně trestní řád – ve kterém takový výklad spatřuje onu zákonnou licenci - dovoluje *zaznamenávat* hlasové projevy těchto osob *a užívat* je k účelům důkazním, je nutno považovat

---

⁵⁴ Totéž samozřejmě platí i pro obhájce obviněného v trestním řízení, kterého nelze zařadit do orgánů veřejné moci, ale jeho postupy v rámci obhajoby musí - už v duchu pro něj platných etických norem – vycházet z úcty k právu a respektování základních práv a svobod, a také z principů, které platí v této sféře pro jakoukoli jinou soukromou osobu. Obhájce nemá žádné výsadní postavení, které by mu *ze zákona* dovolovalo získávat důkazní prostředky za cenu zásahů do základních práv a svobod jiného. U něj se proto, pokud nabídne takto získané informace jako důkazy v trestním řízení, musí postupovat při úvaze o jejich použitelnosti podle stejných hledisek, jako u každé jiné soukromé osoby.

⁵⁵ Srov. sub 20.

⁵⁶ Svolení není třeba, použijí-li se písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky nebo obrazové a zvukové záznamy k účelům úředním na základě zákona.

v duchu toho, co již bylo uvedeno za nepřipustně extenzivní. Vztah ustanovení § 12 obč. zák. k trestnímu řádu je takový, že tu jde o *dvě zákonné normy v zásadě na sobě nezávislé, stojící vedle sebe*.⁵⁷

Samotný zájem získat informace, použitelné případně později v nějakém (např. i trestním) řízení jako důkaz (obvykle právě proti osobě, jejíž hlasový projev je utajeným způsobem nahráván) není dostačujícím zájmem, odůvodňujícím porušení práva na soukromí. A protože tu o porušení práva na soukromí beze sporu jde, znamenal by přístup orgánů veřejné moci, pokud by *bez dalšího hodnocení odůvodněnosti průlomu do soukromí* jiné osoby přebíraly takto získané informace do důkazního základu projednávané věci, fakticky jakousi konvalidací nezákonnosti, uskutečněné v soukromé sféře, provedenou jejich úředním postupem. Proto nestačí zdaleka jen formální zhodnocení přípustnosti takto získaných informací z hlediska jejich důležitosti pro posouzení merita věci spolu s posouzením pouhé autenticity zaznamenaného hlasového projevu určité osoby.⁵⁸ Nicméně absolutní zákaz použití takto získaných informací pro účely důkazního řízení neplatí a platit ani nemůže. Tak, jako v oblasti ochrany základních práv a svobod před neoprávněnými zásahy orgánů veřejné moci, i tady platí výjimky, které mohou takové zásahy za určitých konkrétních podmínek odůvodnit. I v soukromé sféře musí platit, že existují okolnosti, za nichž je tento zásah dovolen, případně za nichž výsledek tohoto (i nedovoleného) zásahu je dovoleno využít jako důkazu.⁵⁹

Bude-li orgánům činným v trestním řízení tato nahrávka nabídnuta (nebo pokud ji získají jiným postupem v souladu s trestním řádem, např. vydáním věci podle § 78 tr. ř. či

---

⁵⁷ Totéž nutno uplatnit i ve vztahu k tzv. prostorovému odposlechu či sledování (umístování policejních kamer či podobných zabezpečovacích systémů na veřejných prostranstvích, v prostorách bank atd.), které nepochybně není určeno a nesmí být zneužíváno k *narušování soukromí*, ale jen v přísně omezené a zdůvodněné míře k *ochraně veřejného pořádku*.

⁵⁸ K této otázce lze citovat z rozhodnutí Spolkového soudního dvora (Právní rozhledy č. 12/2003, str. 631-632): „1. K tajemství zpráv podávaných mluveným slovem, chráněnému spolu s dalšími právy čl. 2 I ve spojení s čl. 1 I GG, patří i oprávnění rozhodovat samostatně o tom, zda obsah komunikace má být přístupný pouze účastníku, jemuž byl určen, nebo určitému okruhu osob anebo veřejnosti. 2. ochrana tajemství zpráv podávaných mluveným slovem nezávisí ani na tom, zda předávané informace mají povahu osobní komunikace nebo zda se vůbec nejedná o osobě citlivá data, ani na tom, jestli bylo ujednáno, že rozhovor je zvláště důvěrný. 3. Potřeba opatřit si důkazní prostředek k prokázání civilněprávních nároků není způsobitým důvodem pro ospravedlnění zásahu do práva na ochranu osobní ostatních účastníků řízení. 4. Jestliže výslech svědka ohledně telefonátu, jehož nebyl účastníkem, ale který proti vůli jednoho z účastníků vyslechl, představuje zásah do práva na ochranu osobnosti jednoho z účastníků rozhovoru, nepřichází v úvahu použití této výpovědi jako důkazního prostředku v civilním řízení.“ Toto rozhodnutí, byť šlo o soudní orgán cizího státu, je natolik ilustrativní ve vymezení podmínek, které nutno brát v daném případě v úvahu, že je přílohou stanoviska. Bylo publikováno v časopise Právní rozhledy č. 12/2003, str. 631-632.

⁵⁹ Proto jsou závěry cit. rozhodnutí KS Ostrava sp. zn. sp. zn. 23 C 3/97, které *de facto* jednoznačně tvrdí, že – za první - nahrávání rozhovoru s druhou osobou za účelem pozdějšího důkazního řízení bez jejího vědomí je nepřipustné, a – za druhé - že taková informace je v tomto pozdějším důkazním řízení jako důkaz absolutně nepoužitelná, příliš zjednodušující a nemohou takto obstát. Zapomíná se tu, že okruh společenských vztahů, které upravuje citované ustanovení § 12 občanského zákona nejen jako institut práva civilního, ale především jako institut charakteru *hmotněprávního*, je odlišný od okruhu vztahů, které řeší trestní řád, který je jednak normou trestněprávní, ale zejména a v první řadě je normou *procesní*. Zmiňované rozhodnutí obsahuje správné hodnocení tohoto vztahu potud, pokud upozorňuje na fakt, že pro takový případ, jaký je řešen v něm (a jaký je předmětem i těchto úvah) představuje trestní řád či jiná podobná procesní norma zákonnou licenci jen k *použití* uvedených informací pro účely úřední, tedy v rámci důkazního řízení. Na druhé straně však rozhodnutí hned – a to nepřipustným způsobem - omezuje použitelnost pravidel, stanovených procesními předpisy, mezi něž patří i trestní řád, potud, pokud z pohledu *vzniku* uvedené informace nejen *absolutně zakazuje* možnost pořízení uvedeného záznamu bez souhlasu druhé osoby, ale – také absolutně - *vyklučuje možnost použití již takto pořízeného záznamu v důkazním řízení*. Navíc, pokud by se tento závěr měl vztáhnout i na řízení podle trestního řádu, znamenalo by to, že civilní soud nepřipustným způsobem zasáhl do pravomoci orgánů činných v trestním řízení a překročil meze své kompetence, neboť není nepochybně v pravomoci obecného civilního soudu rozhodovat o použitelnosti určitých existujících informací v trestním řízení jako důkazů či důkazních prostředků.

odnětím věci podle § 79 tr. ř., resp. na to navazujícími instituty podle § 83 a 83a tr. ř.), pak bude jen na nich, aby posoudily, do jaké míry je využitelná, a to nejen z hlediska jejího obsahu, ale také – a to především - z pohledu obecných principů, které musí být v rámci trestního řízení dodrženy. Přitom budou přihlížet i k okolnostem, za nichž došlo k zachycení hlasového projevu, a nepochybně též zohlední fakt, pokud by zjevně došlo při takovém postupu k porušení zákona – např. pokud by bylo shledáno, že šlo zjevnou provokaci k protiprávnímu chování, o nahrávku záměrně upravovanou, o použití skrytě nahraného projevu osoby (která se posléze stala obviněným) v její neprospěch, tedy za situace, kterou by bylo možno označit za donucování k doznání nebo za obcházení zákona, nebo že by byly použity takto získané informace od osoby, které jinak zákon přiznává právo nevypovídat a která v průběhu řádného procesu toto právo ohledně takto získaných informací využila, atd.

Budou přihlížet k § 12 odst. 1 obč. zák. z hlediska, zda nejde o nezákonný, resp. přímo protizákonný postup, a v souladu se zásadami trestního řízení budou především posuzovat

- vztah obsahu takto získané informace k předmětu vlastního trestního řízení,
- postavení osoby, o nahrávku jejíhož hlasového projevu jde, v tomto řízení,
- postavení osoby, která nahrávku pořídila,
- okolnosti, za nichž byla nahrávka pořízena (včetně doby, místa a prostředků, které byly použity)
- účel, pro který byla nahrávka pořízena,
- důvody které vedly jinou osobu k následnému použití nahrávky právě v této podobě (formě) v trestním řízení,
- vztah takto získaných informací k ostatním důkazním prostředkům a důkazům ve věci zjištěným a k tomu, proč je využití právě takto získaných informací v důkazním řízení nezbytné, včetně důvodů, proč nelze tytéž informace získat jiným právně relevantním postupem orgánů činných v trestním řízení.

Tak bude zabezpečeno dodržení principu, že jako důkaz může sice sloužit cokoli, co může přispět k objasnění věci, nikoli však informace, opatřené protizákonnými postupy (s výjimkou případu uvedeného v § 89 odst. 3 tr. ř.).

Toto stanovisko se vydává podle § 12 odst. 2 zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší státní zástupkyně:
Mgr. Marie Benešová, v. r.

Navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřípustný neprovede. Nepřípustným důkazem je proto i záznam telefonického rozhovoru, který byl takto pořízen bez vědomí hovořících osob.

Z odůvodnění.

Dopisem ze dne 27. 8. 1996 žalovaná sdělila žalobci, že s ním okamžitě zrušuje pracovní poměr podle § 53 odst. 1 písm. b) zák. práce. Zvláště hrubé porušení pracovní kázně žalobcem spatřovala v „případě převzetí obchodů společnosti na vlastní účet, tudíž sabotování jednání ve prospěch společnosti, záměru snížení obrátu společnosti, obcházení vedoucích pracovníků ve spojení se zahraničním partnerem a jejich znevažování způsobem, který je v zásadním rozporu s etikou v těchto vztazích“. Uvedeného jednání se měl žalobce dopustit v týdnu od 19. do 25. 8. 1996.

Žalobce se domáhal určení, že uvedené okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné. Žalobu odůvodnil tím, že se porušení pracovní kázně vytykaného mu v okamžitém zrušení pracovního poměru nedopustil. Popíral, že by připravoval převzetí obchodů společnosti na vlastní účet či dokonce sabotoval jednání ve prospěch žalované. Uvedl, že si není vědom ani skutečnosti, že by obcházel svoje vedoucí pracovníky; měl pouze jednoho nadřízeného (tím byl předseda představenstva žalované), kterého pravidelně informoval o své činnosti.

Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 6. 5. 1997 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na nákladech řízení 6 375 Kč k rukám advokáta JUDr. L. V. Dospěl k závěru, že okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné, neboť v něm nebyl skutkově vymezen jeho důvod tak, aby jej nebylo možné zaměnit s jiným. V okamžitém zrušení pracovního poměru nebylo podle soudu prvního stupně nikde uvedeno, kterého konkrétního jednání se měl žalobce v týdnu od 19. do 25. 8. 1996 dopustit, a teprve u prvního „ústního“ jednání žalovaná předkládala důkazy, kterými „chtěla všeobecné vymezení konkretizovat a prokázat“. Jednání žalobce uvedené v okamžitém zrušení pracovního poměru soud prvního stupně po provedeném dokazování ani neměl za prokázáno. Důkaz přepisem „diktafonového“ záznamu telefonických rozhovorů mezi žalobcem a Ing. Š., označený žalovanou, soud prvního stupně neprovedl, neboť by to podle jeho názoru „jen zbytečně prodlužovalo řízení“.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 11. 1997 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci „na účet“ jeho zástupce na náhradě nákladů odvolacího řízení 1 075 Kč a že proti rozsudku je přípustné dovolání „k řešení otázky, zda lze prokazovat tvrzené skutečnosti důkazem opatřeným v rozporu s ústavními právy na ochranu soukromí a tajemství dopravovaných zpráv“. Při rozhodování o věci samé dospěl k závěru, že skutková zjištění soudu prvního stupně opírající se o provedené dokazování neumožňují objasnění okolností, z nichž by bylo možné výkladem dovodit, v jakých konkrétních skutečnostech spatřovala žalovaná důvody okamžitého zrušení pracovního poměru, které v dopise ze dne 27. 8. 1996 vyjádřila „velmi obecně a neurčitě“. Odvolací soud proto pokládá za správný závěr soudu prvního stupně, podle něhož se žalované nepodařilo prokázat, že se žalobce dopustil jednání, které bylo uvedeno v okamžitém zrušení pracovního poměru a které by zároveň naplňovalo znaky zvláště hrubého porušení pracovní kázně. Provedení důkazu přepisem „diktafonového“ záznamu telefonických rozhovorů mezi

žalobcem a Ing. Š., popřípadě reprodukcí tohoto záznamu, není podle odvolacího soudu přípustné, neboť záznam byl předsedou představenstva žalované pořízen bez vědomí účastníků nahrávaných telefonických hovorů. Takový postup je podle názoru odvolacího soudu v rozporu s ústavním právem na ochranu soukromí a tajemství dopravovaných zpráv (čl. 10 odst. 2 a čl. 13 Listiny základních práv a svobod), případně s právem na ochranu soukromého života a korespondence (čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, uveřejněné pod č. 209/1992 Sb.). Odvolací soud dále zdůraznil, že pouhý záměr převzít obchody společnosti na vlastní účet a snížit obrát společnosti „nelze sám o sobě kvalifikovat jako porušení pracovní kázně, protože pojmovým znakem porušení pracovní kázně je určité jednání, nikoliv nerealizovaná, byť slovně vyjádřená myšlenka“. Rozhodnutí o přípustnosti dovolání proti svému potvrzujícímu rozsudku odvolací soud odůvodnil tím, že v řešení „otázky použitelnosti důkazu“, opatřeného v rozporu s ústavním právem na ochranu soukromí a tajemství dopravovaných zpráv, spatřuje „zásadní právní význam tohoto rozhodnutí“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Namítá, že použití důkazu záznamem telefonických rozhovorů mezi pracovníky organizace je přípustné. Podle jejího názoru jsou „obecná“ práva pracovníka zaručená ústavou omezena rámcem pracovní smlouvy a zákoníkem práce. Svého práva se žalobce v soudním řízení „fakticky vzdal“, potvrdil správnost formulací uvedených v přepisu záznamu a nenavrhl soudu, aby důkaz (který byl získán náhodou v důsledku poruch starého typu pobočkové ústředny) nebyl připuštěn. Dovolatelka dále namítá, že občanský soudní řád nikde nestanoví, že nejsou přípustné důkazy „ve smyslu hodnocení odvolacího soudu“. Podle jejího názoru „v rámci volného hodnocení důkazů a materiální pravdy“ takový důkaz použitelný je. Tak, jako smí zaměstnavatel „otevírat poštu s názvem organizace, i pokud je určena jako zaměstnancům“, je podle dovolatelky oprávněn i „monitorovat“ telefonické hovory svých zaměstnanců, aby mohl chránit svá práva a práva ostatních zaměstnanců. Skutečnost, že zaměstnanci hovoří z aparátů v majetku svého zaměstnavatele, který telefonický hovor platí, podle názoru dovolatelky „omezuje práva na ochranu přepravovaných zpráv zaměstnance z hlediska ústavního práva na ochranu vlastnictví, a to v tomto případě zaměstnavatele“. Dovolatelka dovozuje, že zpráva uskutečněná za uvedených podmínek je vlastnictvím zaměstnavatele, který s ní může volně nakládat a může ji použít i v rámci pracovněprávního sporu; v jiném případě „by to znamenalo nucené omezení vlastnických práv zaměstnavatele“. Jako další důvod svého dovolání dovolatelka označila „posuzování otázky tzv. záměru“. Domnívá se, že „záměr byl nejen vyjádřen, ale i uskutečněn“, jak bylo prokázáno výpovědí Ing. F. „o datech v počítačích odpovídajících záměru“. Dovolatelka navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že se žaloba zamítá.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je i podle ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez jednání (§ 243 odst. 1, věta první, o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné. Proto dovolání zamítl.

Dovolání lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu (s výjimkou rozsudků, kterými bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že zde není), jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. Dovolání je též přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a) o.s.ř.). Dovolání je přípustné také proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který

dřívější rozhodnutí zrušil (§ 238 odst. 1 písm. b) o.s.ř.). Dovolání je rovněž přípustné proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, jestliže odvolací soud ve výroku rozhodnutí vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu (§ 239 odst. 1 o.s.ř.), nebo nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku, jestliže odvolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (§ 239 odst. 2 o.s.ř.).

Ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř. svěřuje odvolacímu soudu oprávnění založit přípustnost dovolání proti svému rozsudku, proti němuž by jinak dovolání nebylo přípustné, je výjimečně a za výslovného předpokladu, že jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu. Z toho vyplývá, že dovolání může být připuštěno jen pro řešení právních otázek; jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, prohlášení přípustnosti dovolání neumožňují.

Protože výrokiem rozhodnutí odvolacího soudu může být dovolání připuštěno jen pro řešení právních otázek, je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž byla přípustnost dovolání založena výrokiem odvolacího soudu, jen z důvodu uvedeného v ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. Pokud odvolací soud neshledal celé své rozhodnutí za zásadního významu po právní stránce, lze dovolání podat jen z důvodu té právní otázky, pro niž bylo připuštěno. Pro jinou právní otázku je dovolání přípustné jen za podmínek uvedených v § 239 odst. 2 o.s.ř.

Žalovaná napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé potvrzen, také z důvodu „posuzování otázky tzv. záměru“ žalobce převzít obchody společnosti na vlastní účet a snížit obrat společnosti. Pro tuto zásadní právní otázku však nebylo dovolání odvolacím soudem připuštěno. K jejímu řešení v dovolacím řízení nejsou splněny ani podmínky uvedené v ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř., a to především proto, že žalovaná v odvolacím řízení - jak vyplývá z jejího odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně a přednesu u jednání odvolacího soudu - připuštění dovolání nenavrhlá. Kromě toho žalovaná - jak je zřejmé z jejího dovolání - ani nepodrobuje kritice právní názor odvolacího soudu, podle něhož „pouhý záměr převzít obchody společnosti na vlastní účet a snížit obrat společnosti nelze sám o sobě kvalifikovat jako porušení pracovní kázně“, nýbrž nesouhlasí se skutkovým závěrem odvolacího soudu o tom, že ze strany žalobce šlo o „pouhý záměr“. Sama přitom považuje za prokázáno, že „záměr byl nejen vyjádřen, ale i uskutečněn“ (vychází tedy z odlišných skutkových závěrů než odvolací soud). Skutečnost, že rozhodnutí odvolacího soudu eventuálně vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, ale nezakládá přípustnost dovolání podle ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř.

Protože z důvodu „posuzování otázky tzv. závěru“ žalobce převzít obchody společnosti na vlastní účet a snížit obrat společnosti přípustnost dovolání založena nebyla, dovolací soud přezkoumal rozsudek odvolacího soudu jen z hlediska dovolacího důvodu podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř., a to v právní otázce, k jejímuž řešení bylo dovolání připuštěno odvolacím soudem.

Dokazování, které soud v občanském soudním řízení provádí zásadně při jednání (§ 122 odst. 1 o.s.ř.), slouží ke zjištění skutkového stavu věci, na jehož základě soud rozhoduje o věci samé (§ 153 odst. 1 o.s.ř.). Zákon účastníkům stanoví povinnost označit důkazy k prokázání svých tvrzení, ale zároveň dává soudu oprávnění rozhodovat o tom, které z navrhovaných důkazů provede (§ 120 odst. 1 o.s.ř.). Soud je tedy oprávněn posoudit důkazní návrhy účastníků a rozhodnout o tom, které z označených důkazů provede a které nikoli. Ve věcech uvedených v ustanovení § 120 odst. 2 o.s.ř. (jde převážně o tzv. nesporná řízení) je soud povinen provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly

účastníky navrhovány; v jiných věcech může provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy potřeba jejich provedení ke zjištění skutkového stavu vyšla v řízení najevo (srov. § 120 odst. 2 a odst. 3, větu první, o.s.ř.).

Důkazy soud hodnotí podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (§ 132 o.s.ř.). Hodnocením důkazů se rozumí myšlenková činnost soudu, kterou je provedeným důkazům přisuzována hodnota závažnosti (důležitosti) pro rozhodnutí, hodnota zákonnosti a posléze hodnota pravdivosti. Při hodnocení důkazů z hlediska jejich závažnosti (důležitosti) soud určuje, jaký význam mají jednotlivé důkazy pro jeho rozhodnutí a zda o ně může opřít svá skutková zjištění (zda jsou pro zjištění skutkového stavu upotřebitelné). Důkazy, které jsou pro rozhodnutí bezvýznamné, se dále nezabývá. Při hodnocení důkazů po stránce jejich zákonnosti zkoumá soud, zda důkazy byly získány (opatřeny) a provedeny způsobem odpovídajícím zákonu nebo zda v tomto směru vykazují vady (zda jde o důkazy zákonné či nezákonné). K důkazům, které byly získány (opatřeny) nebo provedeny v rozporu s obecně závaznými právními předpisy, soud nepřihlédne. Opačný postup soudu by měl za následek, že porušení obecně závazného právního předpisu by bylo promítnuto do skutkového stavu věci zjištěného soudem, a tím i do rozhodnutí vydaného na jeho základě. Přihlédnutím k nezákonným důkazům (tím, že by o ně opřel svá skutková zjištění) by tak soud zatížil řízení vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Hodnocením důkazů z hlediska jejich pravdivosti pak soud dochází k závěru, které skutečnosti, o nichž důkazy (pro rozhodnutí významné a zákonné) podávají zprávu, lze považovat za pravdivé (dokázané), a které nikoli.

Hlediska závažnosti (důležitosti) důkazů pro rozhodnutí a jejich zákonnosti soud uplatňuje i při rozhodování o provedení důkazů navržených účastníky řízení ve smyslu ustanovení § 120 odst. 1, věty druhé, o.s.ř. Nemělo by totiž význam provádět důkazy označené účastníky, o nichž by bylo předem známo, že k nim nebude možné při hodnocení všech důkazů podle ustanovení § 132 o.s.ř. přihlédnout. Soud proto neprovede důkazy, které jsou pro věc nerozhodné a nemohou směřovat ke zjištění skutkového stavu věci (ke zjištění skutečností předvídaných skutkovou podstatou právní normy), jakož i důkazy, které jsou zjevně nabízeny jen proto, aby řízení bylo účelově prodlouženo (důkazy pro rozhodnutí bezvýznamné). Stejně tak neprovede důkazy, které byly pořízeny nebo opatřeny v rozporu s obecně závaznými právními předpisy (důkazy nezákonné).

Při posuzování důkazů navržených účastníky z hlediska jejich zákonnosti je třeba rovněž přihlédnout k ustanovení čl. 90, věty první, Ústavy České republiky, podle něhož jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Ustanovení § 2 o.s.ř. ukládá soudům též povinnost zaměřovat svou činnost k tomu, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů fyzických a právnických osob a aby práva nebyla zneužívána na úkor těchto osob. Z těchto ustanovení upravujících hlavní poslání soudů, obsah jejich činnosti v občanském soudním řízení a předmět a účel občanského soudního řádu vyplývá nejen úkol soudů zajišťovat spravedlivou ochranu práv a oprávněných zájmů fyzických a právnických osob, které byly porušeny nebo jsou ohroženy, ale též jejich povinnost postupovat v řízení, jímž se tato ochrana zabezpečována, tak, aby samy svou činností práva fyzických a právnických osob neporušovaly a porušování jejich práv v řízení zamezovaly. Má-li být občanské soudní řízení jednou ze záruk zákonnosti sloužící jejímu upevnování a rozvíjení (§ 3, věta první, o.s.ř.), nelze připustit, aby při činnosti soudů, kterou je zajišťována ochrana práv fyzických a právnických osob, docházelo k porušování nebo k využívání porušení jiných práv těchto osob.

Navrhne-li proto účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními

předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřipustný neprovede.

V posuzované věci žalovaná navrhla provedení důkazu magnetofonovým záznamem telefonických rozhovorů mezi žalobcem a dalším zaměstnancem žalované Ing. M. Š. pořízeným bez jejich vědomí, jehož přepis předložila soudu. Tímto důkazem hodlala prokazovat důvod k okamžitému zrušení pracovního poměru se žalobcem uvedený v jejím dopise ze dne 27. 8. 1996.

Podle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod vyhlášené usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky a publikované pod č. 2/1993 Sb. každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Čl. 13 uvedené Listiny stanoví, že nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením. Podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod uveřejněné pod č. 209/1992 Sb., která je ratifikovanou a vyhlášenou mezinárodní smlouvou o lidských právech a základních svobodách, jíž je Česká republika vázána a jež je bezprostředně závazná a má přednost před zákonem (čl. 10 Ústavy České republiky), každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence (srov. též čl. 17 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech publikovaného pod č. 120/1976 Sb.).

Z uvedených ustanovení vyplývá zákaz porušování tajemství dopravovaných zpráv (korespondence), včetně zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu je možný jen v případech a způsobem stanovených zákonem. Takovým zákonem je v českém právním řádu zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, který upravuje postup orgánů činných v trestním řízení (srov. ustanovení § 88 tohoto zákona). Pracovníprávní předpisy záznam ani odposlech telekomunikačního provozu, jehož účastníky jsou zaměstnanci nebo zaměstnavatelé, neumožňují. Právní názor žalované, podle něhož jsou „obecná“ práva pracovníka na tajemství zpráv dopravovaných telefonem zaručená ústavou omezena „rámcem pracovní smlouvy a zákoníkem práce“, proto není správný.

Zprávy podávané telefonem ve smyslu čl. 13 Listiny základních práv a svobod a korespondencí ve smyslu čl. 8 odst. 1 citované úmluvy mohou být i zpráva komunikované zaměstnancem v telefonickém hovoru jinému zaměstnanci prostřednictvím telekomunikačního zařízení jejich zaměstnavatele. Zaměstnavatel není oprávněn takové telefonické hovory bez souhlasu hovořících zaměstnanců či alespoň jejich předchozího upozornění odposlouchávat nebo - jak uvádí dovolatelka - „monitorovat“, a to ani v případě, že zprávy v těchto hovorech podávané se týkají jeho zájmů. Tento závěr podporuje i ustálená judikatura Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu, z níž vyplývá, že telefonické hovory uskutečněné z pracoviště mohou být zahrnuty v pojmech „soukromý život“ a „korespondence“ ve smyslu čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (srov. např. rozsudek tohoto soudu ze dne 25. 3. 1998 ve věci Kopp proti Švýcarsku publikovaný v časopise Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 2/1998, str. 30) a že odposlouchávání telefonických hovorů zaměstnance zaměstnavatelem je nepřipustné, nebyl-li zaměstnanec upozorněn, že hovory uvedené v interním telekomunikačním systému zaměstnavatele podléhají odposlouchávání, a důvodně očekával při těchto hovorech soukromí (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 6. 1997 ve věci Halfordová proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku, otištěný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, přílohovém sešitu XIV. str. 21). V rozsudku ve věci A. proti Francii z roku 1993 dospěl Evropský soud pro lidská práva k závěru, že telefonický rozhovor neztrácí

svůj soukromý charakter tím, že se jeho obsah týká nebo může týkat veřejného zájmu (srov. Čapek, J.: Evropský soud a Evropská komise pro lidská práva, Praha 1995, str. 71 a Čapek, J.: Z rozhodnutí Evropského soudu a Evropské komise pro lidská práva/Ochrana soukromého a rodinného života obydlí a korespondence/ - část VII., Právní praxe č. 7/1995, st. 430 - 432).*) Platí-li posléze uvedený závěr pro telefonické hovory týkající se svým obsahem veřejného zájmu, pak obdobně platí i pro telefonické rozhovory, jejichž obsah se týká nebo může týkat soukromého zájmu jiné osoby (např. zaměstnavatele zaměstnanců vedoucích telefonický hovor).

Za správnou není možné považovat úvahu dovolatelky o tom, že z jejího vlastnického práva k telekomunikačnímu zařízení vyplývá i její vlastnictví ke zprávám, které jsou prostřednictvím tohoto zařízení podávány. Zprávy dopravované telefonem nelze považovat za majetek, který by mohl být předmětem vlastnického práva ve smyslu čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a se kterým by mohl vlastník telekomunikačního zařízení, jehož prostřednictvím jsou telefonické zprávy komunikovány, nakládat. Zákaz seznamovat se s telefonickými zprávami jiných osob a jakkoli s nimi disponovat vztahující se i na vlastníka telekomunikačního zařízení proto nelze považovat za nucené omezení jeho vlastnického práva (čl. 11 odst. 4 uvedené Listiny). Povinnost zaměstnavatele respektovat tajemství zpráv dopravovaných jeho telekomunikačním zařízením i v případě, kdy tohoto zařízení použil zaměstnanec k účelům nesouvisejícím s plněním jeho pracovních úkolů, přitom zaměstnavatele nijak nezabavuje práva na ochranu jeho majetku. Zaměstnavatel je oprávněn domáhat se po zaměstnanci náhrady škody, která mu vznikla zneužitím jeho telekomunikačního zařízení, podle ustanovení pracovněprávních předpisů (srov. § 172 a násl. zák. práce).

Nelze též přehlédnout, že magnetofonovým záznamem telefonického rozhovoru fyzických osob jsou pořizovány zvukové záznamy jejich hlasů, které patří mezi projevy fyzických osob osobní povahy. Takové záznamy ovšem mohou být podle ustanovení § 12 odst. 1 obč. zák. pořizovány nebo použity jen se svolením fyzické osoby. Nedá-li fyzická osoba svolení k zaznamenání svého hlasu a nejde-li o některý z případů uvedených v ustanovení § 12 odst. 2 a 3 obč. zák., kdy jejího svolení není třeba, je pořízení nebo použití takového zvukového záznamu porušením práva na ochranu její osobnosti (srov. ustanovení § 11 a násl. obč. zák.).

Není možné souhlasit ani s námitkou dovolatelky, že žalobce se „svého práva v soudním řízení fakticky vzdal“ a nenavrhl soudu, aby důkaz magnetofonovým záznamem jeho telefonického rozhovoru s Ing. M. Š. nebyl připuštěn. Z obsahu spisu (viz protokol o jednání konaném u soudu prvního stupně dne 4. 3. 1997) je naopak zřejmé, že žalobce se proti použití uvedeného důkazu v řízení ohradil.

Z uvedeného vyplývá, že důkaz magnetofonovým záznamem telefonických rozhovorů mezi žalobcem a Ing. M. Š. provedeným bez jejich vědomí byl žalovanou opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jeho pořízením došlo k porušení práv obou účastníků telefonických rozhovorů. Právní názor odvolacího soudu, podle něhož provedení tohoto důkazu není přípustné, je proto správný. Správný je proto z hlediska uplatněného dovolacího důvodu i napadený rozsudek odvolacího soudu. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. nebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, dovolací soud dovolání žalované podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o.s.ř. zamítl.

SRN: Spolkový soudní dvůr: Tajemství zpráv podávaných mluveným slovem — poslech cizího telefonního hovoru bez vědomí jednoho z účastníků

Provedení důkazu v civilním soudním řízení výsledkem svědka k obsahu telefonického rozhovoru, který si svědek vyslechl jako třetí osoba bez vědomí jednoho z účastníků, představuje zásah do práva na ochranu osobnosti toho z účastníků, bez jehož vědomí byl hovor vyslechnut. Provedení takového důkazu je množné jen za zcela výjimečných okolností, které odůvodňují upřednostnění zájmu na získání důkazního prostředku před právem na ochranu tajemství zpráv podávaných mluveným slovem, které je zakotveno v Ústavě SRN.

čl. 2 I, 1 I GG (německá ústava)

286 ZPO (německý civilní soudní řád)

1. K tajemství zpráv podávaných mluveným slovem, chráněnému spolu s dalšími právy čl. 2 I ve spojení s čl. 1 I GG, patří i oprávnění rozhodovat samostatně o tom, zda obsah komunikace má být přístupný pouze účastníku, jemuž byl určen, nebo určitému okruhu osob anebo veřejnosti.

2. Ochrana tajemství zpráv podávaných mluveným slovem nezávisí ani na tom, zda předávané informace mají povahu osobní komunikace nebo zda se vůbec nejedná o osobně citlivá data, ani na tom, jestli bylo ujednáno, že rozhovor je zvláště důvěrný.

3. Potřeba opatřit si důkazní prostředek k prokázání civilněprávních nároků není způsobilým důvodem pro ospravedlnění zásahu do práva na ochranu osobnosti ostatních účastníků řízení.

4. Jestliže vyslech svědka ohledně telefonátu, jehož nebyl účastníkem, ale který proti vůli jednoho z účastníků vyslechl, představuje zásah do práva na ochranu osobnosti jednoho z účastníků rozhovoru, nepřichází v úvahu použití této výpovědi jako důkazního prostředku v civilním řízení.

BGH (Spolkový soudní dvůr), rozsudek z 18.2. 2003 - XI ZR 165/02 (Koblenz)

K věci: Žalobce požaduje na žalované vrácení pěti půjček ve výši celkem 180 000 DM, které jí poskytl bez písemného dokladu v letech 1993 až 1995, jelikož obě strany tenkrát byly v přátelském vztahu. Mimo jiné žalobce uvedl, že na základě rady advokáta E. telefonoval dne 10. 6. 1996 žalované a ona v tomto rozhovoru při jetí půjčky potvrdila. Tehdejší advokát žalobce tento telefonní hovor vyslechl bez vědomí žalované pomocí za řízení pro společný poslech telefonátu. Žalovaná popírá, že by od žalobce předmětné peněžní částky obdržela, že se mělo jednat o půjčku, a popírá rovněž, že s žalobcem vedla telefonický rozhovor o vrácení vypůjčených částek.

Zemský soud žalobu zamítl. Odvolací soud přes nesouhlas žalované vyslechl advokáta E. k obsahu tvrzeného telefonického rozhovoru ze dne 10. 6. 1996, žalované uložil povinnost zaplatit 87 942.20 E (172 000 DM) plus úroky a ve zbytku nároku žalobu zamítl. Dovoláním, které bylo připuštěno, se žalovaná si docílit nového rozhodnutí, které by odpovídalo původnímu rozsudku zemského soudu. Dovolání žalované mělo úspěch a vedlo ke zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci odvolacímu soudu.

Z odůvodnění: I. Odvolací soud učinil tento úsudek - pokud je významné z hlediska dovolání:

Senát považoval za prokázané, zejména výpověďmi svědků E. a A., že žalobce poskytl žalované půjčky ve i celkem 172 000 DM. Svědek E. potvrdil telefonický rozhovor mezi stranami ze dne 10. 6. 1996, který vyslechl pomocí zařízení pro společný poslech. V tomto rozhovoru měl údajně žalobce konfrontovat žalovanou s každou jednotlivou půjčkou, kterou jí poskytl; žalovaná se vyjádřila, že by žalobci vše vrátila, kdyby měla někoho, kdo by za ni ručil. O věrohodnosti výpovědi svědka E. nejsou žádné pochybnosti. Podle odvolacího soudu, jestliže někdo umožní vyslechnout rozhovor vedený „i čtyřma očima“ třetí osobě bez vědomí druhého účastníka rozhovoru, aby si tak opatřil důkazní prostředek, pak je výsledek takového svědka a použití jeho výpovědi v soudním řízení nepřipustné jen tehdy, když z okolností konkrétního případu vyplývá, že porušené osobnostní právo účastníka rozhovoru, který o odposlouchávání nevěděl, má přednost před zájmem druhého účastníka rozhovoru na získání důkazů. V daném případě z porovnání zájmů vyplývá přednost zájmu žalobce na získání důkazů před právem na ochranu osobnosti žalované, do něhož bylo zasaženo. Žalobce byl údajně při uplatňování svého nároku na vrácení půjček odkázán na důkaz opatřený prostřednictvím osoby, která vyslechl jeho rozhovor s žalovanou, a to bez jejího vědomí.

Žalobci nelze vyčítat, že si od žalované nenechal podepsat potvrzení o převzetí půjčené částky, jelikož strany byly svého času blízkými přáteli. Případnou žádost žalobce o písemné potvrzení o poskytnutí půjčky by tehdy mohla žalovaná považovat za projev nedůvěry a mohla by představovat zásah do přátelského vztahu mezi nimi, což od žalobce nelze spravedlivě požadovat. Podle odvolacího soudu dala žalovaná žalobci sama příležitost obstarat si důkaz uvedeným způsobem. Nehlásila se totiž na písemné ani na ústní výzvy žalobce. On tedy musel vycházet z toho, že žalovaná svou povinnost vrátit půjčené částky dobrovolně nesplní. Vzhledem k tomu, že onen telefonát, který byl využit k důkaznímu prostředku, byl omezen na věcné údaje související s tvrzenými nároky žalobce a zveřejnění osobních či dokonce intimní sféry žalované zasahujících okolností nebylo záměrem ani nebylo uskutečněno, nepřevažuje podle odvolacího soudu zásah do osobnostního práva žalované způsobený společným poslechem rozhovoru nad potřebou žalobce opatřit si důkaz.

II. Toto posouzení věci při právním přezkumu neobstojí. Je třeba učinit závěr — na rozdíl od odvolacího soudu, který dalekosáhle pominul judikaturu Ústavního soudu SRN i Spolkového soudního dvora, že výslechem svědka E. k obsahu telefonického rozhovoru stran z 10. 6. 1996 a jeho použitím v soudním řízení bylo zasaženo do práva žalované podle čl. 2 I ve spojení s čl. 1 I GG.

1. Všeobecné právo na ochranu osobnosti upravené v čl. 2 I ve spojení s čl. 1 I GG chrání mimo jiné i tajemství zpráv podávaných mluveným slovem. Ochrana zpráv podávaných mluveným slovem odpovídá základnímu požadavku na ochranu osobnosti a jejího svobodného rozvoje v komunikaci s jinými a je v judikatuře již dlouhou dobu uznávána. K tomuto základnímu právu náleží také oprávnění rozhodovat samostatně o tom, zda obsah komunikace má být přístupný pouze účastníku, jemuž byl určen, nebo určitému okruhu osob anebo veřejnosti.

a) Tajemství zpráv podávaných mluveným slovem se neomezuje jen na zprávy určitého obsahu, nýbrž se vztahuje přímo na svobodu rozhodování o tom, zda komunikace je přístupná komukoli, tedy v podstatě o tom, zda se při komunikaci může zúčastnit třetí osoba. Ochrana tajemství zpráv podávaných mluveným slovem nezávisí ani na tom, zda předávané informace mají povahu osobní komunikace nebo zda se vůbec nejedná o osobně citlivá data, ani na tom, jestli bylo ujednáno, že rozhovor je zvláště důvěrný.

b) Právo na ochranu osobnosti není - s výjimkou práva občana rozhodovat samostatně o svém soukromém životě - zcela bez hranic. Podle čl. 2 I GG je proto stanoveno i ústavní omezení ochrany tajemství zpráv podávaných mluveným slovem. Mezi tato omezení patří zajištění funkční justice a snaha dosáhnout věcně správného rozhodnutí, jakožto projev principu právního státu zakotveného v čl. 20 III GG. Otázka, zda je přípustné vyslechnout

svědka k obsahu telefonického rozhovoru, který tajně vyslechl, a zda je možné takový důkaz v řízení použít, závisí na výsledku zhodnocení, zda má přednost právo na ochranu osobnosti či právem chráněný zájem druhé strany.

2. Odvolací soud sice tyto právní argumenty v podstatě neodmítl; avšak zhodnocení věci, které provedl, je třeba shledat za právně chybné.

a) Není pravda, že žalobce byl „odkázán“ na důkaz, který si opatřil telefonickým rozhovorem se žalovanou tajně vyslechnutým třetí osobou. Úvaha, že požadavek na písemné potvrzení přijetí půjčky by mohl narušit tehdejší přátelský vztah účastníků, je snad lidsky pochopitelná, nemůže však ospravedlnit pozdější zásah do ústavně chráněných práv žalované. Ostatně žalobce mohl podniknout za účelem opatření důkazu jiné vhodné kroky, než požadovat písemnou stvrzenku. Platby mohly být např. prokázány výpisem z účtu u bankovního ústavu. Jestliže žalobce opomenul - ať již z jakéhokoli důvodu - nechat si potvrdit příjem částek žalovanou nebo si o tom pořídit jakýkoli jiný důkaz, nemůže tím být ospravedlněno pořízení takového důkazu dodatečně, způsobem zasahujícím do osobnostních práv žalované.

Nesprávně odvolací soud vycházel z předpokladu, že žalovaná dala žalobci „příležitost“ opatřit si důkazní prostředek předmětným způsobem, jelikož se nehlásila na výzvy žalobce, takže žalobce vycházel z toho, že žalovaná nechce svou povinnost splnit dobrovolně. Tyto úvahy jsou právně chybné již proto, že předpokládají to, co bylo třeba nejprve prokázat, sice že peníze byly skutečně jako půjčka poskytnuty.

b) Právně chybná je také úvaha odvolacího soudu, že právo žalované na ochranu osobnosti nebylo zasaženo závažným způsobem, protože telefonát vyslechnutý svědkem E. byl omezen na věcné údaje související s tvrzenými nároky žalobce a zveřejnění osobních či dokonce intimní sféry žalované zasahujících okolností nebylo ani záměrem ani nebylo uskutečněno. Jak již bylo řečeno výše (1a), ochrana tajemství zpráv podávaných mluveným slovem nezávisí na tom, zda předmětem rozhovoru jsou informace povahy osobní, či nikoli.

c) Výsledek posouzení věci odvolacím soudem není správný ani v tom ohledu, že je zde všeobecnému zájmu na fungující civilní justici přikládán stejný nebo dokonce vyšší význam než právu na ochranu osobnosti obecně. Tak tomu ale není; je třeba vzít v úvahu i další hlediska, která by mohla podpořit ochranu zájmu na pořízení důkazu i přes současné porušení práva na ochranu osobnosti. Tak tomu může být např. tehdy, když se osoba, která potřebuje obstarat důkaz, nachází v situaci nutné obrany nebo v podobné situaci. Samotná skutečnost, že žalovaná přijetí půjčky odmítá, není v tomto ohledu dostačující, byť byla pro žalobce překvapující. Žalobce měl tedy zájem na pořízení důkazu, jaký má každý žalobce nesoucí důkazní břemeno. Samotný zájem opatřit si důkazy pro civilní soudní řízení však nestačí k tomu, aby ospravedlnil zásahy do práva na ochranu osobnosti ostatních účastníků řízení. V této souvislosti není podstatná otázka, zda žalobce na základě údajů svého tehdejšího advokáta vycházel z toho, že opatření a použití takového důkazu je přípustné.

3. Jestliže se tedy ukázalo, že výslech svědka E. k telefonátu mezi účastníky, který vyslechl, je zásahem do osobnostních práv žalované, nepřipadá použití tohoto důkazu v řízení v úvahu.

III. Napadený rozsudek bylo proto třeba zrušit (§ 562 I ZPO) a věc vrátit k dalšímu projednání a rozhodnutí odvolacímu soudu (§ 563 I 1 ZPO). Senát přitom použil možnosti § 563 I 2 ZPO. Jelikož použití výslechu svědka E. je nepřípustné, bude muset odvolací soud provést hodnocení důkazů bez přihlídnutí k této výpovědi, pokud se týká onoho telefonátu. Odvolací soud musí také přezkoumat, zda je možné blíže zjistit skutkový stav výslechem účastníků.

Mgr Jitka Sailerová, Praha